

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ- ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ
ਸੈਸ਼ਨ-2019-20

SCHEME OF STUDIES FOR CLASS VIII (MIDDLE)

Each candidate shall have to appear in total nine subjects out of which, it is mandatory/compulsory to pass in all the subjects from Group-A and it is compulsory to appear in three subjects from Group-B.

GROUP-A

1. First language (Punjabi/Hindi/Urdu)
2. Second language (Punjabi/Hindi/Urdu)
3. English
4. Mathematics
5. Science
6. Social Science

Note:- It is Compulsory to pass in all Subjects of Group-A

GROUP-B

7. Computer Science
8. Health and Physical Education

9. ELECTIVE SUBJECTS:

Each candidate shall offer any one of the following Elective subjects.

- i. Urdu Elective
- ii. Sanskrit
- iii. Agriculture
- iv. Home Science
- v. Cutting and Tailoring
- vi. Geometrical Drawing & Painting
- vii. Music (Vocal)
- viii. Music (Instrumental)
- ix. Needle Work
- x. Dance
- xi. Practical Art Education
 - Electrical related work
 - Radio related work

xii. **Vocation**

- Repair & Maintenance of HHEA
- Repair & Maintenance of Transistor

Note:-

- A candidate has to appear in subjects of Group B and the marks and grades so obtained will be as such reflected on the certificate.
- Question papers for all compulsory and elective subject of Group-A and B shall be prepared and provided by the Punjab School Education Board.
- Evaluation of subjects in Group A and Computer Science of Group-B will be done at Board's level, whereas, evaluation of Health & Physical Education and Elective Subject (i to xii) will be done at school level.
- **No Question papers will be provided by the Punjab School Education Board for practical exams.**
- A Candidate, who opts Urdu subject as first language cannot opt Urdu as an elective subject.
- If any candidate opts Hindi or Urdu as a first language then he/she will take Punjabi as a second language.

SESSION- 2019-20
(A) SCHEME OF STUDIES
(ACADEMIC STREAM)

FOR
MIDDLE (8TH CLASS) EXAMINATION

(a) COMPULSORY SUBJECTS: EACH CANDIDATE SHALL OFFER THE FOLLOWING SUBJECTS:

Sr. No.	Subject	Subject Code	Subject Abbr.	Th		Prac./Pro/Skill		CCE	Total Marks	Min Pass Marks
				Max/Min	Max/Min	Max/Min	Max/Min			
1.	First language (Punjabi/Hindi/Urdu)			90	30	-	-	10	100	33
2.	Second language (Punjabi/Hindi/Urdu)			90	30	-	-	10	100	33
3.	English ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ			80	27	10	03	10	100	33
4.	Mathematics ਗਣਿਤ			80	27	10	03	10	100	33
5.	Science ਵਿਗਿਆਨ			70	23	20	07	10	100	33
6.	Social Science ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ			70	23	20	07	10	100	33
7.	Computer Science ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ			50	17	40	13	10	100	33
8.	Health and Phy. Education ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ			40	13	50	17	10	100	33

9. ELECTIVE SUBJECT:

Each candidate shall offer any one of the following elective subjects.

Sr. No.	Subject	Subject Code	Subject Abbr.	Th		Prac/Pro		CCE	Total Marks	Min Pass Marks
				Max/Min	Max/Min	Max/Min	Max/Min			
i.	Urdu Elective ਉਰਦੂ			90	30	-	-	10	100	33
ii.	Sanskrit ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ			90	30	-	-	10	100	33

iii.	Agriculture ਖੇਤੀਬਾੜੀ			50	17	40	13	10	100	33
iv.	Home Science ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ			40	13	50	17	10	100	33
v.	Cutting and Tailoring ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ			-	-	90	30	10	100	33
vi.	Geo. Drawing & Painting ਜਿਊਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਇੰਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ			90	10	-	-	10	100	33
vii.	Music (Vocal) ਸੰਗੀਤ (ਗਾਇਨ)			40	13	50	17	10	100	33
viii.	Music (Instrumental) ਸੰਗੀਤ (ਵਾਦਨ)			40	13	50	17	10	100	33
ix.	Dance			40	13	50	17	10	100	33
x.	Needle Work			-	-	90	30	10	100	33
xi.	Practical Art Education • Electrical related work ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੰਮ • Radio related work ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਕੰਮ			30	10	60	20	10	100	33
xii.	Vocation • Rep. & Maint. of HHEA ਘਰੇਲੂ ਵਾਇਰਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ • Rep. & Maint. of Transistor ਟਰਾਂਜਿਸਟਰ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ			30	10	60	20	10	100	33

Important Note: It is mandatory to get minimum 33% marks in theory and practical separately. No minimum marks are required in CCE but it is mandatory to get 33% marks in theory, practical and CCE in aggregate.

- A Candidate who opt Urdu subject as first language can not opt Urdu as an elective subject.

ਸੀ.ਸੀ.ਈ. ਮੌਡਿਊਲ
(ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ)

ਕੁੱਲ ਅੰਕ :10

Sr. No	Subjects	Cooperation of student	Obedience	Related Activities
1.	Hindi	2.5	2.5	5(Quiz)
2.	Punjabi	2.5	2.5	5 (ਬੋਲ ਲਿਖਤ, ਮੌਲਿਕ ਲਿਖਤ, ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ)
3.	English	2.5	2.5	5 Any one activity from the followings: Role Play/Conversations/Show& Tell/Speech
4.	Social Science	2.5	2.5	5 Any one activity from the followings: Role Play/Timeline/Mind Map/Globe related activities

Sr. No	Subjects	Cooperation of Student	Obedience	(In Activity Fair)		
				Concept Clarity	Model Presentation	Correlation of activity with daily life
5.	Mathematic	2	2	2	2	2
6.	Science	2	2	2	2	2

Sr. No	Subjects	Cooperation of student	Obedience	ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ, ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਪੁਸਤਕ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ	
1.	Urdu Elective	2.5	2.5	5	
2.	Sanskrit	2.5	2.5	5	
3.	Agriculture	2.5	2.5	5	
4.	Home Science	2.5	2.5	5	
5.	Cutting and Tailoring	2.5	2.5	5	
6.	Geometrical Drawing & Painting	2.5	2.5	5	
7.	Music (Vocal)	2.5	2.5	5	
8.	Music (Instrumental)	2.5	2.5	5	
9.	Needle Work	2.5	2.5	5	
10.	Dance	2.5	2.5	5	
11.	Practical Arts Education	2.5	2.5	5	

CLASS- VIII
1. ENGLISH

Time: 3hours

Theory : 80 marks

Practical: 10 marks

CCE : 10 marks

Total : 100 marks

STRUCTURE OF QUESTION PAPER

S. No.		marks distribution (80 marks)
Section A (Reading Comprehension)		15 marks
1.	Unseen passage for Comprehension (5 MCQs)	5 marks
2.	Picture Comprehension (5 MCQs)	5 marks
3.	Comprehension based on Dialogue/ Conversation (5 MCQs)	5 marks
Section B (Literature and Vocabulary)		27 marks
4.	Short answer type questions(Any three out of five)	$3q \times 2m = 6$
5.	Give meanings of words in Hindi/Punjabi(Any four out of six)	$4 \times 1 = 4$
6.	Fill in the blanks from back exercises of lessons of text book	$4 \times 1 = 4$
7.	Make sentences(any three out of five)	$3 \times 1 = 3$
8.	Match the columns	$4 \times \frac{1}{2} = 2$
9.	Questions based on stanza of poems	$2 \times 2 = 4$
10.	Questions based on poems(Any two out of three)	$2 \times 2 = 4$
Section C (Grammar and Composition)		38 marks
11.	Do as directed: Grammar	16 marks
12.	Letter /Application writing	5 marks
13.	Paragraph/Dialogue writing	5 marks
14.	Notice/Newspaper Headlines	3 marks
15.	Translation from English to Punjabi/Hindi(Any three out of six)	$3 \times 1 = 3$ marks
16.	Translation from Punjabi/Hindi to English (Any three out of six)	$3 \times 1 = 3$ marks
17.	Marks for good handwriting	3 marks

Theory: 80 marks (including 3 marks for good handwriting)

CCE: 10 marks (These marks will be based on 'Parho Punjab, Parhao Punjab-English' Activities.)

Practical: 10 marks (Listening test =6 marks, Speaking test =4 marks)

Total marks: 100

Note: abbreviations used: q-questions, m-marks

Unit I Reading Skills

1. Unseen Passage for Comprehension
2. Picture Comprehension
3. Comprehension based on Dialogue/Conversation

Unit II (Textbook) Lessons

1. Abdul Hamid
2. Say 'NO'!
3. How Daddy Decided What He Wanted to be
4. Three Questions
5. Our National Symbols
6. The Punjab-A Glimpse
7. Childhood
8. Two Memorable Speeches
9. Saint Ravidas

Poems

1. True Growth
2. Abou Ben Adhem
3. This is My Prayer To Thee
4. Sympathy
5. He That Is Down Needs Fear No Fall

Unit-III (GRAMMAR)

I. GRAMMAR

1. Parts of Speech
2. Nouns
3. The Pronoun
4. Adjectives
5. The Verb
6. The Tenses
7. Active and Passive Voice
8. The Adverb
9. Non-Finite

10. The Determiners
11. The Sentence

Unit-IV COMPOSITION

1. Letter/Application Writing
2. Notices, Explaining Newspaper Headlines
3. Guided Creative Writing
4. Dialogue Writing
5. Complete an Incomplete Paragraph

Translation from English to Punjabi/Hindi Lesson- 1 (Abdul Hamid)

1. He was a very brave soldier.
2. This village is on the border.
3. Hamid is sitting in a jeep.
4. The tank catches fire.
5. They are coming nearer.
6. He sees a Pakistani tank.
7. He is their biggest enemy.
8. He is badly wounded.

Lesson – 2 (Say ‘No’)

9. He was the king’s favourite now.
10. The King trusted Gopal completely.
11. He is very clever and witty.
12. Gopal arrived at the court.
13. Gopal was shocked.
14. They were all very happy.
15. The king looked at Gopal.
16. We are really very sorry.
17. Please forgive us.

Lesson-3 (How Daddy Decided What He Wanted To Be)

18. He wanted to be a night watchman.
19. Who’s that man?
20. He’s a car mechanic.
21. Everyone was very surprised.
22. It made him angry.
23. He changed his mind.
24. He wanted to be an actor.
25. What are you doing?

26. No one laughed.

Lesson4- (Three Questions)

27. Many wise men came to the king.

28. The hermit was old and weak.

29. He gave his spade to the king.

30. He stood up.

31. I will go back home.

32. The man felt better.

33. You have saved my life.

34. You did not return.

35. He forgave him.

36. The king went out of the hut.

Lesson-5 (Our National Symbols)

37. The saffron is at the top.

38. We call it the Ashoka Chakra.

39. It fills us with pride.

40. We salute our national flag.

41. He was a great poet.

42. Our National Animal is the Tiger.

43. It has three colours.

44. They encourage us.

Lesson-6 (The Punjab- A Glimpse)

45. This dance is full of energy.

46. The country was partitioned.

47. About 1000 people were killed.

48. Punjab suffered a lot.

49. You are right.

50. It is the holiest shrine of the Sikhs.

51. This temple is surrounded by water.

52. It has number of gardens.

53. The temple is double storeyed.

54. They are from Ludhiana.

55. It is a small town.

Lesson-7 (Childhood)

56. I was only a mediocre student.

57. That was my daily habit.

58. I had misspelt it.

59. I read it with deep interest.

60. To err is human.

61. I could never be tired of seeing it.
62. I used to be very shy.
63. I was put into a primary school.

Lesson-8 (Two Memorable Speeches)

64. The appointed day has come.
65. A new star rises.
66. The future beckons to us.
67. May the star never set!
68. We have hard work ahead.
69. I pity him.
70. We are citizens of a great country.
71. He made this speech in 1893.

Lesson-9 (Saint Ravidas)

72. They sent him to school.
73. Ravidas was the son of a cobbler.
74. The seed was sown.
75. The field was ready.
76. He is our loving father.
77. Saint Ravidas was very humble.
78. He had a charming personality.
79. His end was peaceful.
80. All forms of life are sacred.

Translation from Punjabi/Hindi to English

<ol style="list-style-type: none"> 1. ਆਪਣਾ ਬਸਤਾ ਖੋਲੋ ਅਪਨਾ ਬਸਤਾ ਖੋਲੋ। 2. ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ / ਅਪਨਾ ਨਾਮ ਬਤਾਓ। 3. ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ / ਬਾਤਾਂ ਮਤ ਕਰੋ। 4. ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚੋ / ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਸੇ ਬਚੋ। 5. ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨੋ / ਬਡੀਂ ਕਾ ਕਹਨਾ ਮਾਨੋ। 6. ਕੂੜਾ ਨਾ ਖਲ੍ਹਾਰੋ / ਕੂੜਾ ਮਤ ਬਿਖਾਰੋ। 7. ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕੋ / ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਊਪਰ ਚਠਾਓ। 8. ਕਦੇ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੋ / ਕਮੀ ਝੂਠ ਮਤ ਬੋਲੋ। 9. ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰੋ / ਅਪਨਾ ਕਾਮ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। 10. ਗਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰੋ / ਟੁਟੀਯੋਂ ਕੋ ਸੁਧਾਰੋ। 11. ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ / ਮੈਂ ਥਕਾ ਹੁਆ ਹੂੰ। 12. ਉਹ ਮੁਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ / ਵਹ ਮੁਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। 13. ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ / ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਸ਼ਿਕਸਕ ਹੈਂ। 	<ol style="list-style-type: none"> 51. ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ? / ਆਪ ਕਹਾਓ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ? 52. ਤੁਸੀਂ ਝੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲਿਆ? / ਆਪ ਨੇ ਝੂਠ ਕਯੋਂ ਬੋਲਾ? 53. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਛੁੱਟੀ ਕਿੱਥੇ ਬਿਤਾਈ? / ਆਪਨੇ ਅਪਨੀ ਚੁਟੀ ਕਹਾਓ ਬਿਤਾਈ? 54. ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਕੋਣ ਸੀ? / ਕਕਸ਼ਾ ਮੈਂ ਕੌਨ ਥਾ? 55. ਤੁਹਾਡਾ ਪੱਕਾ ਮਿੱਤਰ ਕੋਣ ਹੈ? / ਆਪਕਾ ਘਨਿਸ਼ਟ ਮਿਤਰ ਕੌਨ ਹੈ? 56. ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ? / ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਕਯਾ ਪੜ੍ਹਾਯਾ? 57. ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ? / ਉਸਨੇ ਉਤਰ ਕਯੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਯਾ? 58. ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? / ਆਪ ਕਹਾਓ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? 59. ਤੁਸੀਂ ਰੋਲਾ ਕਿਉਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ? / ਆਪ ਸ਼ੌਰ ਕਯੋਂ ਮਚਾ ਰਹਿ ਹੋ? 60. ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋ? / ਆਪ ਕਬ ਆ ਰਹੇ ਹੋ? 61. ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬ ਕਦੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੀ? / ਆਪ ਪੁਸਤਕ ਕਬ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਥੋ?
---	---

14. ਅਸੀਂ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਹਾਂ।/ ਹਮ ਭਾਰਤੀਯ ਹੈਂ।	62. ਤੁਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ?/ਆਪ ਕਲ ਕਯਾ ਕਰ ਰਹੇ ਥੇ?
15. ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਬਹੁਤ ਅਕਲਮੰਦ ਹੈ।/ਉਸਕੀ ਬਹਨ ਬਹੁਤ ਬੁਦਿਖਮਾਨ ਹੈ।	63. ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਦੋਂ ਕਰੋਗੇ ?/ ਆਪ ਕਬ ਕਾਮ ਕਰੋਗੇ?
16. ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।/ ਮੁਝੇ ਆਪ ਪਰ ਗਰਵ ਹੈ।	64. ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਿੱਦਾਂ ਹੱਲ ਕਰੇਗੀ ?/ਵਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਹਲ ਕਰੇਗੀ?
17. ਪਾਣੀ ਸਾਫ਼ ਹੈ।/ ਪਾਨੀ ਸਾਫ਼ ਹੈ।	65. ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਓਗੇ ?/ ਅਬ ਆਪ ਕਹਾਂ ਜਾਓਗੇ?
18. ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਤਲਬੀ ਹੈ।/ਵਹ ਬਹੁਤ ਸਵਾਰਥੀ ਹੈ।	66. ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ ?/ਵਹ ਪਾਰਟੀ ਮੇਂ ਕਯੋਂ ਨਹੀਂ ਆਯੇਗੀ?
19. ਘਾਹ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਹੈ ?/ਘਾਸ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਹੈ।	67. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਬ ਲਿਖ ਲਿਆ ਹੈ ?/ ਕਯਾ ਆਪਨੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖ ਲਿਆ ਹੈ?
20. ਅੱਜ ਮੈਂ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।/ ਮੈਂ ਆਜ ਅਚੱਖਾ ਮਹਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹਾ ਹੂੰ।	68. ਕੀ ਉਸਨੇ ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ?/ ਕਯਾ ਉਸਨੇ ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ?
21. ਮੈਂ ਰੋਜ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।/ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਕੂਲ ਜਾਤਾ ਹੂੰ।	69. ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਕਿਉਂ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ?/ਉਸਨੇ ਅਪਨਾ ਘਰ ਕਯੋਂ ਬੇਚ ਦਿਆ?
22. ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਵਾਦੀ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।/ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਸਵਾਦਿਫ਼ ਭੋਜਨ ਬਨਾਤੀ ਹੈ।	70. ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ ?/ਕਯਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਚ ਜੀਤ ਲਿਆ ਥਾ?
23. ਸਭ ਨੇ ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।/ਸਮੀ ਨੇ ਪਾਠ ਕੋ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।	71. ਉਹ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ?/ ਵਹ ਪਰੀਖਾ ਮੇਂ ਕਿਸ ਤਰਹ ਪਾਸ ਹੋ ਗਯਾ?
24. ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ। ਮੈਂਨੇ ਅਪਨਾ ਜਨਮਦਿਨ ਮਨਾਯਾ।	72. ਕੀ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵਾਂ ?/ ਕਯਾ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਊਂ?
25. ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਜ਼ਾਰ ਜਾਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਏਗੇ।	73. ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ ?/ਕਯਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਚ ਜੀਤ ਲਿਆ ਥਾ?
26. ਰੱਬ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।/ ਭਗਵਾਨ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੇ।	74. ਉਹ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ?/ ਵਹ ਪਰੀਖਾ ਮੇਂ ਕਿਸ ਤਰਹ ਪਾਸ ਹੋ ਗਯਾ?
27. ਉਹ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।/ ਵਹ ਤੇਜ਼ੀ ਸੇ ਦੌੜ ਰਹਾ ਹੈ।	75. ਕੀ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵਾਂ ?/ ਕਯਾ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਊਂ?
28. ਚਪੜਾਸੀ ਘੰਟੀ ਨਹੀਂ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।/ ਚਪੜਾਸੀ ਘੰਟੀ ਨਹੀਂ ਬਜਾ ਰਹਾ ਹੈ।	76. ਕੀ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ ?/ ਕਯਾ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਊਂ?
29. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।/ ਛਾਤਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।	77. ਕੀ ਉਹ ਤੈਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ?/ ਕਯਾ ਵਹ ਤੈਰ ਸਕਤੀ ਹੈ?
30. ਕਿਸਾਨ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।/ ਕਿਸਾਨ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।	78. ਕੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ?/ਕਯਾ ਮੈਂ ਅਬ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੂੰ?
31. ਸੁਸ਼ੀਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।/ ਸੁਸ਼ੀਲ ਨੇ ਅਪਨਾ ਕਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।	79. ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।/ ਹਮੇਂ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਭੋਜਨ ਸੇ ਪਹਲੇ ਧੋਨੇ ਚਾਹਿਏ।
32. ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਕਾਪੀ ਚੈਕ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।/ ਮੇਰੇ ਸ਼ਿਕਸ਼ਕ ਨੇ ਕਾੱਪੀ ਚੈਕ ਕਰ ਲੀ ਹੈ।	80. ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਸੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।/ ਮੁਝੇ ਅਬ ਸੋਨਾ ਚਾਹਿਏ।
33. ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜੀ ਹੈ।/ਲੜਕੋਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜੀ ਹੈ।	81. ਰੋਹਨ ਕੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ।/ਰੋਹਨ ਕਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਯੇਗਾ।
34. ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।/ਮੁਝੇ ਏਕ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।	82. ਆਓ ਖੇਡੀਏ।/ ਆਓ ਖੇਲੋਂ।
35. ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ।/ ਕਿਸੀ ਨੇ ਮੁਝੇ ਬੁਲਾਯਾ ਹੈ।	83. ਆਓ ਚਾਹ ਪੀ ਲਓ।/ਆਓ! ਚਾਯ ਪੀ ਲੋ।
36. ਮੋਹਨ ਨੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਹੈ।/ਮੋਹਨ ਨੇ ਏਕ ਗੀਤ ਗਾਯਾ ਹੈ।	84. ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਿਓ।/ਮੁਝੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਨੇ ਦੋ।
37. ਕੁੜੀਆਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।/ ਲੜਕੀਯੋਂ ਕਖ਼ਾ ਮੇਂ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।	85. ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰੇ।/ਭਗਵਾਨ ਆਪ ਪਰ ਕ੍ਰਪਾ ਕਰੇ।
38. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੋਰ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਹੈ।/ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੋਰ ਕੋ ਨਹੀਂ ਪਕੜਾ ਹੈ।	86. ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ ਲੰਬੀ ਕਰੇ।/ ਭਗਵਾਨ ਆਪ ਕੋ ਲੰਬੀ ਆਯੁ ਦੇਂ।
39. ਉਹ ਇਸ ਸਾਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।/ਵਹ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁਆ।	87. ਜੈਸੇ ਕੇ ਤੈਸਾ।/ਜੈਸੇ ਕੋ ਤੈਸਾ।

<p>40. ਮੇਰੇ ਅੰਕਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਫੇ ਵਿੱਚ ਘੜੀ ਦਿੱਤੀ।/ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਨੇ ਸੁਝੇ ਤਪਹਾਰ ਮੈਂ ਘੜੀ ਦੀ।</p> <p>41. ਉਸਨੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ।/ ਉਸਨੇ ਸਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਾ।</p> <p>42. ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਬੁਖਾਰ ਸੀ।/ ਉਸ ਦਿਨ ਸੁਝੇ ਬੁਖਾਰ ਥਾ।</p> <p>43. ਅਸੀਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।/ ਹਮਨੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਥਾ।</p> <p>44. ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਇੱਕ ਘਰ ਬਣਾਇਆ।/ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਏਕ ਘਰ ਬਨਾਯਾ।</p> <p>45. ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸੀ।/ਹਮ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਥੇ।</p> <p>46. ਸੁਧਾ ਨੇ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਸੀ।/ ਸੁਧਾ ਨੇ ਖੇਲ ਖੇਲਾ ਥਾ।</p> <p>47. ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।/ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀ ਥੀ।</p> <p>48. ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ ਸੀ।/ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਦੂਧ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਥਾ।</p> <p>49. ਮੈਨੂੰ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।/ਸੋਨੂ ਨੇ ਆਪਕੋ ਧਕਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਥਾ।</p> <p>50. ਦਾਦੀ ਨੇ ਚੰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।/ਦਾਦੀ ਨੇ ਅਛੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਨਾਈ ਥੀ।</p>	<p>88. ਕਰ ਭਲਾ, ਹੋ ਭਲਾ।/ ਕਰ ਮਲਾ, ਹੋ ਮਲਾ।</p> <p>89. ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕਲਾ ਭਲਾ।/ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਸੇ ਅਕੇਲਾ ਮਲਾ।</p> <p>90. ਜਿੱਥੇ ਚਾਹ, ਉੱਥੇ ਰਾਹ।/ ਜਹਾਂ ਚਾਹ, ਵਹਾਂ ਰਾਹ।</p> <p>91. ਜੇ ਗਰਜਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਰਸਦੇ ਨਹੀਂ।/ਜੇ ਗਰਜਦੇ ਹੈਂ,ਓ ਬਰਸਦੇ ਨਹੀਂ।</p> <p>92. ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ।/ ਕਿਤਨਾ ਸੁੰਦਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਹੈ।</p> <p>93. ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਫੁੱਲ ਹੈ।/ ਯਹ ਕਿਤਨਾ ਸੁੰਦਰ ਫੂਲ ਹੈ।</p> <p>94. ਹਾਏ ! ਮੈਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ।/ ਹਾਏ ! ਮੈਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਯਾ।</p> <p>95. ਸਾਬਾਸ !ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੀਤਾ।/ ਸ਼ਾਬਾਸ ! ਆਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਛਾ ਕਿਆ।</p> <p>96. ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਓਗੇ।/ ਮੇਹਨਤ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤੋ ਆਪ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਓਗੇ।</p> <p>97. ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ।/ ਮਗਵਾਨ ਕਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ।</p> <p>98. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪੇਜ ਪਲਟੋ।/ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਨਨਾ ਪਲਟੋ।</p> <p>99. ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਲਿਖੋ।ਸਾਫ ਸਾਫ ਲਿਖੋ।</p> <p>100.ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰਹੋ।/ ਸਮਯ ਪਰ ਰਹੋ।</p>
---	--

PRESCRIBED BOOKS

1. Textbook for Class VIII, prescribed by Punjab School Education Board.
2. Grammar and Composition for Class VIII, prescribed by Punjab School Education Board.

FOLLOWING ARE TO BE DELETED (This portion will neither be taught nor evaluated).

Sr No.	Book/ Topic	Lesson No.	Lesson / Topic to be deleted
1.	Reader	6	A Robot called Makito
2.	Reader	11, 12	Our civilization I and II
3.	Reader (Poem)	4	Lucy Gray

1. Paragraphs:

1. An Indian Farmer (Page No. 161)
2. The Police Man (Page No. 162)
3. A Visit to a Hospital (Page No. 162)
4. A Volley Ball Match (Page No. 162)
5. Our School Peon (Page No. 162)
6. Visit of Political Leader (page No. 173)

7. A Day after the examination (page No. 173)
8. An Indian Beggar (page No. 173)
9. My Aim in Life (page No. 173)
10. The Baisakshi Fair (page No. 173)

2. Letter and Applications:

1. Application to the Head Master for Sick Leave. (page No. 152)
2. Application to the Head Master to grant full fee concession (page No. 152)
3. Application to the Head Master to remit the fine (page No. 152).
4. Application to the Principal to issue school leaving certificate (page No. 152)
5. Application to the Head Mistress to exempt you from the examination (page No. 152)
6. Letter to the elder brother to send money for fees and books (page No. 153)
7. Letter to the uncle requesting to buy a new bicycle (page No. 153)
8. Letter to the friend for invitation on sister's wedding. (page No. 153)
9. Letter to your elder sister giving details of the celebration of the Diwali festival (page No. 153)
10. Letter to your younger brother advising him to take part in games. (page No. 153)
11. Letter to your friend telling him how you celebrated your birthday (page No. 153)
12. Letter to your friend inquiring about his health (page No. 153)
13. Letter to your friend congratulating him on his success (page No. 153)

3. Dialogues:

1. Exercise No. 4 (page No. 167)
2. Exercise No. 5 (Page No. 168)
3. Exercise No. 6 (Page No. 168)

ਸ਼੍ਰੇਣੀ -ਅੱਠਵੀਂ
2. ਪੰਜਾਬੀ (ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ :90 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ 10 ਅੰਕ
ਕੁਲ :100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ

ਭਾਗ-ੳ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 :-ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 9 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	9×1	9
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 :- ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 9 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ।	9×1	9
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 : 3, 4, 5 ਅਤੇ 6 ਵਿਆਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ/ ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਅੰਕ 18 ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ।	18×1	18
ਭਾਗ-ਅ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 :- ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪੈਰੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪੈਰੇ ਦਾ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	1×2	2
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 :- ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	5×2	10
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 :- ਕੋਈ 8 ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ/ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ 5 ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ/ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	5×2	10
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 :- ਵਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਂਵ/ਪੜਨਾਂਵ/ਕਿਰਿਆ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	1×2	2
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8 :- ਕੋਈ 5 ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	1×10	10
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9 :- ਕੋਈ 2 ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਪੱਤਰ/ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 8 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	1×8	8
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 :- ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਰਿਆ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਡੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 10 ਸਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਲਈ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ।	1×10	10
	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 :- ਨਾਂਵ/ਪੜਨਾਂਵ/ਕਿਰਿਆ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ 2 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪੁੱਛ ਕੇ 1 ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	1×2	2
ਕੁਲ ਅੰਕ		90	

1. ਨਿਬੰਧ

ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਣਗੇ।

- (ੳ) ਜੀਵਨੀਆਂ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਆਦਿ)।
- (ਅ) ਤਿਉਹਾਰ (ਦਿਵਾਲੀ, ਦਸਹਿਰਾ, ਲੋਹੜੀ ਆਦਿ)
- (ੲ) ਸੰਚਾਰ/ਸਨੌਰੇਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ (ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ, ਅਖ਼ਬਾਰ, ਸਿਨਮਾ ਆਦਿ)
- (ਸ) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਿਉਹਾਰ (ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ, ਛੱਬੀ ਜਨਵਰੀ ਆਦਿ)
- (ਕ) ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਵਧਦੀ ਵੱਸੋਂ, ਦਾਜ ਆਦਿ)
- (ਖ) ਦਿਸ਼-ਵਰਨਣ (ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਮੈਚ, ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਮੇਲਾ ਆਦਿ)

ਨੋਟ:- ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ 15 ਨਿਬੰਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

2. ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ/ਚਿੱਠੀਆਂ

ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ: ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਫ਼ੀਸ ਮਾਫ਼ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮਾਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ, ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਸੰਬੰਧੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਲਈ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਬਾਲ- ਰਸਾਲੇ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮੰਗਵਾਉਣ, ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ/ਚਰਿੱਤਰ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ, ਬਲਾਕ-ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ-ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਬਾਰੇ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਬਾਰੇ, ਪੋਸਟ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਮੁਹੱਲੇ/ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਡਾਕ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

- 3. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣੇ, ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਨਿਬੰਧਾਤਮਿਕ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।
- 4. ਵਿਆਕਰਨ: ਸ਼ਬਦ-ਭੇਦ (ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਕਿਰਿਆ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਸੰਬੰਧਕ, ਯੋਜਕ ਵਿਸਮਿਕ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਉਦਾਹਰਨਾਂ)
ਵਚਨ/ਲਿੰਗ, ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ, ਵਿਸਰਾਮ-ਚਿੰਨ੍ਹ।
- 5. ਅਰਥ-ਬੋਧ:-ਸਮਾਨਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦ,ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ, ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ,ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ।
- 6. ਲਿੰਗ ਬਦਲੋ ਅਤੇ ਵਚਨ ਬਦਲੋ।
- 7. ਨਿਯਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਆਏ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਅਖਾਉਤਾਂ ਅਤੇ ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ।

ਨਿਯਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ : ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ-8 (ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ)

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਤੇ ਲੇਖ - ਰਚਨਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅੱਠਵੀਂ
3. ਪੰਜਾਬੀ (ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 90 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ: 10 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1	ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 9 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	9×1	9
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਭਾਵ ਅਰਥ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ।	3+6	9
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3	ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	7×2	14
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4	ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਪਾਠਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪੰਜ ਖਾਲੀ-ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ, ਵਿਕਲਪ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਚਿਤ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਸਹੀ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਭਰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ।	5×1	5
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5	ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਾਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ।	4×1	4
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6	ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੁੱਲ 20 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 4 ਉਪ ਭਾਗ (5 ਅੰਕ ਹਰੇਕ) ਹੋਣਗੇ; ਇਹ ਉਪ ਭਾਗ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ- ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ, ਸ਼ਬਦਾਂ/ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ, ਲਿੰਗ ਬਦਲੋ ਅਤੇ ਵਚਨ ਬਦਲੋ ਆਦਿ।	4×5	20
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7	ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ 150 ਤੋਂ 200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੇਖ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	10×1	10
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8	ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੱਤਰ/ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 8 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	8×1	8
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9	ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਰਿਆ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁੱਧ, ਸਹੀ, ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 8 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	8	8
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10	ਨਾਂਵ / ਪੜਨਾਂਵ / ਕਿਰਿਆ / ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪੁੱਛ ਕੇ 1 ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।	3	3
			90

ਉਦੇਸ਼

1. ਪੜ੍ਹਾਈ

- (1) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਅਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ।
- (2) ਉਹ ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਉਚਾਰਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ।
- (3) ਉਹ ਛਪੀ ਸਮਗਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ।
- (4) ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰ ਸਕੇ।
- (5) ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਿਖਤ ਅਰਥਾਤ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਵਾਰਤਾ, ਸੂਚਨਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਠਰੰਮੇ ਤੇ ਵਹਾਅ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਸਕੇ।

2 (ੳ) ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ (ਪੜ੍ਹ ਕੇ)

- (1) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰ ਦੱਸ ਸਕੇ।
- (2) ਉਹ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸਮਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੱਸ ਸਕੇ।

(ਅ) ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ (ਸੁਣ ਕੇ)

- (1) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਮਝ ਕੇ।
- (2) ਉਹ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਵਿਅੰਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਸਕੇ।
- (3) ਉਹ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਚੁਟਕਲੇ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਲਾਹ ਸਕੇ।

3 ਪ੍ਰਗਟਾਅ (ੳ) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਅ

- (1) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲਤਾ ਅਤੇ ਰਵਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕੇ।
- (2) ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰ ਸਕੇ।
- (3) ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਵਸਤੂ, ਥਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕੇ।

(ਅ) ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਅ

- (1) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਹਨਾ ਕਰਕੇ ਲਿਖ ਸਕੇ।
- (2) ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਲਿਖ ਸਕੇ।
- (3) ਉਹ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸਮਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖ ਸਕੇ।
- (4) ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ, ਸੂਚਨਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਿਖ ਸਕੇ।
- (5) ਉਹ ਨਿੱਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ, ਸੂਚਨਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਿਖ ਸਕੇ।
- (6) ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਸਹੇਲੀ/ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਆਦਿ ਲਿਖ ਸਕੇ।

ਮਿਡਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ (ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ) ਦੀ ਲਿਖਣ ਸਮਗਰੀ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਰੂਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋਣਗੇ:

ਲੇਖ, ਚਿੱਠੀ/ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ, ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ, ਸਫ਼ਰ, ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼-ਵਰਨਣ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਆਦਿ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

1. ਨਿਬੰਧ

ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਣਗੇ:

- (ੳ) ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ, ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਥਾਨ।
- (ਅ) ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ।
- (ੲ) ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਮੈਚ/ਮੇਲਾ, ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ, ਬੱਸ ਅੱਡਾ/ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।
- (ਸ) ਰੁੱਤਾਂ, ਤਿਉਹਾਰ।

- (ਹ) ਸੰਚਾਰ/ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜਿਵੇਂ ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ, ਸਿਨੇਮਾ।
- (ਕ) ਅਜੋਕੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੜਕ ਦੁਰਘਟਨਾ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਵਧਦੀ ਵਸੋਂ।

2. ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ/ਪੱਤਰ

ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ: ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਮਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਲਈ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਬਾਰੇ, ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੋਸਟ ਮਾਸਟਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ, ਆਪਣੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਣਾ।

ਪੱਤਰ : ਪਰਿਵਾਰਿਕ/ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣਾ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਵਰਨਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

- 3. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣੇ।
- 4. ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਅਤੇ ਅਖਾਉਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ।
- 5. ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਲਿਖਣੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਾਰਥਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣੇ।

ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ : ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ-8 (ਦੂਜੀ ਭਾਗ)

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਤੇ ਲੇਖ ਰਚਨਾ (ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ)

पाठ्यक्रम (2019-20)
विषय : हिंदी (प्रथम भाषा)
कक्षा आठवीं

समय: 3 घंटे

पूर्णांक - 90

सी.सी.ई.-10

विषय वस्तु	अंक
भाग-क बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले प्रश्न संधि, समास, उपसर्ग, प्रत्यय, पर्यायवाची शब्द संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण की पहचान पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से अति लघूत्तर प्रश्न	(18)
भाग-ख अन्य वस्तुनिष्ठ प्रश्न लिंग बदलो, वचन बदलो, विपरीत शब्द, भाववाचक संज्ञा निर्माण विशेषण निर्माण, अनेक शब्दों के लिए एक शब्द, समरूपी भिन्नार्थक शब्द शब्द-शुद्धि, क्रिया, क्रिया-विशेषण, संबंधबोधक, योजक व विस्मयादिबोधक की पहचान, विराम चिह्न, पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से शब्द अर्थ	(18)
भाग-ग पारिभाषिक व्याकरण (संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण, क्रिया, क्रिया विशेषण,संबंध बोधक, योजक और विस्मयादिबोधक)	(6)
भाग-घ पाठ्य पुस्तक की विषय वस्तु से सम्बंधित प्रश्न पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से अति लघूत्तर प्रश्न पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से निबन्धात्मक प्रश्न	(22)
भाग-ङ मुहावरे एवं लोकोक्तियां	(6)
भाग-च रचनात्मक लेखन पत्र / प्रार्थना पत्र कोई दो पत्र / प्रार्थना पत्र देकर किसी एक विषय पर पत्र लिखने के लिए कहा जाएगा। पत्र 1- -अपने मित्र को पत्र लिखकर अपने स्कूल में होने वाले वन महोत्सव का वर्णन करें । 2 पिता की ओर से पुत्र को पत्र लिखिए जिसमें पढ़ाई के साथ-साथ जीवन में खेलों के महत्व पर प्रकाश डाला गया हो । 3- मित्र / सहेली के दादा जी के निधन पर मित्र को सांत्वना देते हुए पत्र	(20) 10

लिखें।

4 आपके शहर मोहाली के क्रिकेट स्टेडियम में भारत और पाकिस्तान के बीच क्रिकेट मैच खेला जा रहा है। अपने दोस्त को पत्र लिखें कि वह उस दिन उसके घर आ जाए ताकि वे मिलकर क्रिकेट मैच का मिलकर आनंद उठा सकें।

5-अपने मित्र/सखी को गर्मियों के अवकाश में अपने पास बुलाने के लिए पत्र लिखिए।

प्रार्थना पत्र

6-अपने मुख्याध्यापक को प्रार्थना पत्र लिखिए जिसमें स्कूल छोड़ने का प्रमाण पत्र देने की प्रार्थना की गई हो।

7-अपने स्कूल के मुख्याध्यापक को प्रार्थना पत्र लिखिए जिसमें छात्रवृत्ति देने की प्रार्थना की गई हो।

8- आपके नगर में विश्व पुस्तक मेले का आयोजन किया जा रहा है। दूसरे शहर में रहने वाले अपने किसी मित्र को पत्र लिखकर पुस्तक मेले में आने का निमंत्रण दीजिए।

9- नगर पालिका के महापौर को अपने क्षेत्र की सफाई ठीक ढंग से न होने की शिकायत करते हुए पत्र लिखिए।

10- अपने स्कूल के मुख्याध्यापक को प्रार्थना पत्र लिखिए जिसमें उन्हें स्कूल के पुस्तकालय में हिंदी की पुस्तकें मंगवाने के लिए कहा गया हो।

निबन्ध लेखन

निम्नलिखित विषयों में से कोई तीन विषय देकर किसी एक पर 150-200 शब्दों में निबन्ध लिखने को कहा जाएगा।

1-आदर्श विद्यार्थी 2-मेरा प्रिय खिलाड़ी 3-मेरा परिवार 4-मेरा प्रिय त्योहार/मेला दीपावली/बैसाखी 5-सत्संगति 6-मेरे जीवन का लक्ष्य 7-विद्यार्थी और अनुशासन 8-गुरु गोबिंद सिंह 9-आंखों देखे मैच का वर्णन 10-महात्मा गांधी 11-स्वच्छता अभियान 12-मोबाइल के लाभ और हानियां 13- मन के जीते जीते है मन के हारे हार 14-प्रदूषण की समस्या और निदान

पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा निर्धारित पाठ्य पुस्तक
हिंदी पुस्तक-8

प्रश्न-पत्र की रूपरेखा
विषय : हिन्दी (प्रथम भाषा)

कक्षा: आठवीं

समय : 3 घंटे

पूर्णांक - 90
सी.सी.ई - 10

- प्रश्न-पत्र के छह भाग (क से च तक) होंगे।
- प्रश्न-पत्र में कुल 9 प्रश्न होंगे।
- सभी प्रश्न हल करने अनिवार्य होंगे।

भाग-क : बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले प्रश्न (18)
प्रश्न-1 : में (i) से (ix) संधि, समास, उपसर्ग, प्रत्यय, पर्यायवाची शब्द, संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण की पहचान, पाठ्य पुस्तक के अभ्यासों में से अति लघूत्तर प्रश्न, से सम्बंधित बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले दो-दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जाएंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा।
भाग-ख: अन्य वस्तुनिष्ठ प्रश्न (18)
नोट: भाग 'ख' के अन्तर्गत एक शब्द से एक वाक्य तक के उत्तर वाले अथवा हाँ / नहीं अथवा रिक्त स्थानों की पूर्ति अथवा सही / गलत अथवा अथवा मिलान कीजिए किसी भी प्रकार के हो सकते हैं। प्रश्न पत्र निर्माता इनमें से किसी भी प्रकार से निम्नलिखित अनुसार यथोचित प्रश्न पूछ सकता है:
प्रश्न-2: में (i) से (vi) लिंग बदलो, वचन बदलो, विपरीत शब्द, भाववाचक शब्द निर्माण, विशेषण निर्माण, अनेक शब्दों के लिए एक शब्द से सम्बंधित उत्तरों वाले 2-2 वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जाएंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा। 12 × 1 = 12
(vii) से (xii) में समरूपी भिन्नार्थक शब्द, क्रिया, क्रिया-विशेषण, संबंधबोधक, योजक, विस्मयादिबोधक की पहचान, विराम चिह्न, शब्द-शुद्धि, पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से शब्द अर्थ में से कोई छह वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जाएंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा। 6 × 1 = 6
भाग-ग प्रश्न-3, पारिभाषिक व्याकरण में से कोई तीन प्रश्न देकर उनमें से दो के उत्तर लिखने के लिए कहा जाएगा। 2 × 3 = 6
भाग-घ पाठ्य पुस्तक की विषय वस्तु से सम्बंधित प्रश्न (22)
प्रश्न-4, पाठ्य पुस्तक में संकलित 'कविता भाग' में से दो पद्यांश दिये जायेंगे जिनमें से एक पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या लिखने के लिए कहा जाएगा। 5
प्रश्न-5 पाठ्य पुस्तक में से सात अति लघूत्तर प्रश्न पूछे जायेंगे, जिनमें से पाँच प्रश्नों के उत्तर लगभग एक-दो पंक्तियों में लिखने के लिए कहा जाएगा। 5 × 1 = 5
प्रश्न-6 पाठ्य पुस्तक में से निबन्धात्मक प्रश्नों में से छह निबन्धात्मक प्रश्न पूछे जायेंगे, जिनमें से चार

प्रश्नों के उत्तर लगभग चार-पाँच पंक्तियों में लिखने के लिए कहा जाएगा।	3 × 4 = 12
भाग-ड मुहावरे एवं लोकोक्तियाँ	(6)
प्रश्न-7 पाँच मुहावरे / लोकोक्तियाँ देकर उनमें से किन्हीं तीन मुहावरे / लोकोक्तियों को वाक्यों में अर्थ स्पष्ट करने के लिये कहा जाएगा।	3 × 2 = 6
भाग-च (रचनात्मक लेखन)	20
प्रश्न-8 यह प्रश्न पत्र लेखन से सम्बन्धित होगा। इसमें 100 प्रतिशत आन्तरिक विकल्प दिया जाएगा।	10
प्रश्न-9 कोई तीन विषय देकर उनमें से किसी एक विषय पर लगभग 150-200 शब्दों में निबन्ध लिखने के लिए कहा जाएगा।	10

III कक्षा आठवीं
हिंदी (द्वितीय भाषा)
पाठ्यक्रम (2019-20)
उद्देश्य

1. पढ़ना

- i. विद्यार्थी पठन सामग्री को बोलकर और चुपचाप मन में पढ़ सके ।
- ii. वह विराम चिह्नों के अनुसार और शुद्ध उच्चारण के साथ पढ़ सके ।
- iii. छपी सामग्री के अतिरिक्त वह हस्तलिखित भी गति के साथ पढ़ सके ।
- iv. वह हिन्दी और पंजाबी की ध्वनियों में अन्तर कर सके ।
- v. पाठ्य-पुस्तक के अतिरिक्त वह समाचार-पत्र, पत्रिका या किसी अन्य पुस्तक में कविता, कहानी, लेख, वार्ता और सूचना आदि को प्रवाह के साथ पढ़ सके ।

2. ग्रहण करना

- i. **सुनकर ग्रहण करना**
 - विद्यार्थी दूसरे के विचारों को सुनकर समझ सके ।
 - वह शुद्ध और अशुद्ध उच्चारण में भेद कर सके ।
 - वह कहानी, चुटकले, कविता एवं गीतों आदि का रसास्वादन कर सके ।
- ii. **पढ़कर ग्रहण करना**
 - विद्यार्थी पाठ्य-पुस्तक को पढ़कर उसका भाव ग्रहण कर सके ।
 - वह पाठ्य-पुस्तक के पाठों का सार बता सके तथा प्रश्नों के उत्तर दे सके ।
 - पुस्तक के अन्त में दिए शब्द-कोश का प्रयोग करना सीख सके ।

3. अभिव्यक्ति

- i. **मौखिक अभिव्यक्ति**
 - विद्यार्थी अपने विचारों को सरलता से तथा प्रवाह के साथ प्रकट कर सके ।
 - वह अपने आस-पास के लोगों के साथ हिन्दी में बात कर सके ।
 - वह किसी देखी-सुनी घटना या समाचार को बता सके ।
- ii. **लिखित अभिव्यक्ति**
 - विद्यार्थी देवनागरी लिपि के अक्षरों को सुन्दर ढंग से लिख सके ।
 - वह देवनागरी लिपि के शब्दों और गुरुमुखी लिपि के शब्दों में अन्तर करके उन्हें लिख सके ।
 - वह पाठ्य-पुस्तक में से पढ़ी गई सामग्री में से पूछे गए सभी प्रश्नों के उत्तर शुद्ध रूप में लिख सके ।
 - अपने विचारों को लिखकर प्रकट कर सके ।
 - व्यावहारिक व्याकरण का ज्ञान प्राप्त कर सके ।

विषय: हिंदी (द्वितीय भाषा)

कक्षा: आठवीं

पाठ्यक्रम (2019-20)

समय: 3 घंटे

पूर्णांक -90

सी-सी-ई - 10

विषय वस्तु	अंक
भाग-क: बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले प्रश्न	(18)
पर्यायवाची शब्द, शब्द-शुद्धि संज्ञा, सर्वनाम, कारक, विशेषण, क्रिया की पहचान, पाठ्य पुस्तक के अभ्यासों में से अति लघूत्तर प्रश्न, पाठ्य पुस्तक के अभ्यासों में से शब्द अर्थ	
भाग-ख अन्य वस्तुनिष्ठ प्रश्न	(18)
लिंग बदलो, वचन बदलो, विपरीत शब्द, भावभाचक संज्ञा निर्माण विशेषण निर्माण, अनेक शब्दों के लिए एक शब्द, पुरुष, काल, वाच्य, क्रिया-विशेषण, संबंधबोधक, योजक तथा विस्मयादिबोधक की पहचान, विराम चिह्न , 'र' के विभिन्न रूप	
भाग-ग पाठ्य पुस्तक की विषय वस्तु से सम्बंधित प्रश्न	(22)
पद्यांश का सरलार्थ शब्द अर्थ पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से अति लघूत्तर प्रश्न पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से निबन्धात्मक प्रश्न	
भाग-घ रचनात्मक लेखन	(20)
पत्र / प्रार्थना पत्र (क) औपचारिक पत्र- 1.स्कूल में पीने के पानी का समुचित प्रबन्ध करने के लिए मुख्याध्यापिका को प्रार्थना पत्र। 2.स्कूल छोड़ने पर प्रमाण पत्र के लिए मुख्याध्यापक को प्रार्थना पत्र । 3.छुट्टी वाले दिन स्कूल के क्रीडाक्षेत्र (प्ले ग्राउंड)में क्रिकेट मैच खेलने की अनुमति लेने के लिए प्रिंसिपल को प्रार्थना पत्र। 4. अपने गाँव के सरपंच को अपने स्कूल के विकास में योगदान देने के लिए पत्र। (ख) अनौपचारिक पत्र : 1.आपके चाचा जी द्वारा आपके जन्मदिन पर भेजे उपहार के लिए उन्हें धन्यवाद देते हुए पत्र। 2.मित्र के जन्म दिन पर उसे बधाई देते हुए पत्र। 3. अपने मित्र को स्कूल में मनाए गणतन्त्र दिवस के बारे में बताते हुए पत्र। 4. बहन के विवाह में सम्मिलित होने के लिए मित्र को आमंत्रण पत्र।	

निबन्ध लेखन

1. प्रातःकाल की सैर
2. मेरा प्रिय खेल
3. शहीद भगत सिंह
4. रक्षा बन्धन
5. स्वतन्त्रता दिवस
6. सत्संगति
7. कम्प्यूटर/मोबाइल के लाभ और हानियाँ
8. स्वच्छता अभियान
9. प्रदूषण की समस्या व समाधान
10. मेरा पंजाब

भाग-ड मुहावरे एवं लोकोक्तियां

(6)

भाग-च अनुवाद

(6)

पंजाबी शब्दों का हिंदी में अनुवाद

पंजाबी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद

पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा निर्धारित पाठ्य पुस्तक
आओ हिंदी सीखें-8

प्रश्न-पत्र की रूपरेखा
विषय: हिन्दी (द्वितीय भाषा)
कक्षा: आठवीं

समय: 3 घंटे

पूर्णांक - 90
सी-सी-ई - 10

- प्रश्न-पत्र के छह भाग (क से च तक) होंगे।
- प्रश्न-पत्र में कुल 10 प्रश्न होंगे।
- सभी प्रश्न हल करने अनिवार्य होंगे।

भाग-क: बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले प्रश्न (18)

प्रश्न-1: में (i) से (ix) तक पर्यायवाची शब्द, शब्द-शुद्धि, संज्ञा, सर्वनाम, कारक, विशेषण, क्रिया की पहचान, पाठ्य पुस्तक के अभ्यासों में से अति लघूत्तर प्रश्न, पाठ्यपुस्तक के अभ्यासों में से शब्द अर्थ से सम्बंधित बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले दो-दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जाएंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा।

18×1=18

भाग-ख: अन्य वस्तुनिष्ठ प्रश्न (18)

नोट: भाग 'ख' के अन्तर्गत एक शब्द से एक वाक्य तक के उत्तर वाले अथवा हाँ / नहीं अथवा रिक्त स्थानों की पूर्ति अथवा सही / गलत अथवा अथवा मिलान कीजिए किसी भी प्रकार के हो सकते हैं। प्रश्न पत्र निर्माता इनमें से किसी भी प्रकार से निम्नलिखित अनुसार यथोचित प्रश्न पूछ सकता है:

प्रश्न-2 में (i) से (vi) लिंग बदलो, वचन बदलो, विपरीत शब्द, भाववाचक संज्ञा निर्माण, विशेषण निर्माण, अनेक शब्दों के लिए एक शब्द से सम्बंधित उत्तरों वाले प्रत्येक में से तीन-तीन प्रश्न पूछे जाएंगे। जिनमें से दो-दो वस्तुनिष्ठ प्रश्नों को हल करना होगा।

6×2=12

(vii) से (xii) में पुरुष, काल, वाच्य, क्रिया-विशेषण, संबंधबोधक, योजक तथा विस्मयादिबोधक की पहचान, विराम चिह्न, 'र' के विभिन्न रूप में से कोई छह वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जाएंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा।

6×1=6

भाग-ग पाठ्य पुस्तक की विषय वस्तु से सम्बंधित प्रश्न (22)

प्रश्न-3, पाठ्य पुस्तक में संकलित 'कविता भाग' में से दो पद्यांश दिये जायेंगे जिनमें से एक पद्यांश का सरलार्थ लिखने के लिये कहा जाएगा।

5

प्रश्न-4 पाठ्य पुस्तक में से पाँच कठिन शब्द देकर उनमें से तीन के अर्थ लिखने के लिए कहा जाएगा।

3×1=3

प्रश्न-5 पाठ्य पुस्तक में से सात अति लघूत्तर प्रश्न पूछे जायेंगे, जिनमें से पाँच प्रश्नों के उत्तर लगभग एक-दो पंक्तियों में लिखने के लिये कहा जाएगा।

5×1=5

प्रश्न-6 पाठ्य पुस्तक में से निबन्धात्मक प्रश्नों में से पाँच निबन्धात्मक प्रश्न पूछे जायेंगे, जिनमें से तीन प्रश्नों के उत्तर लगभग चार-पाँच पंक्तियों में लिखनो के लिये कहा जाएगा। 3×3=9

भाग-घ (रचनात्मक लेखन) (20)

प्रश्न-7 यह प्रश्न पत्र लेखन से सम्बन्धित होगा। इसमें 100 प्रतिशत आन्तरिक विकल्प दिया जाएगा।

10

प्रश्न-8 यह प्रश्न निबन्ध-लेखन से सम्बन्धित होगा। कोई तीन विषय देकर उनमें से किसी एक विषय पर लगभग 150-200 शब्दों में निबन्ध लिखने के लिए कहा जाएगा।

10

भाग- ड मुहावरे एवं लोकोक्तियां (6)

प्रश्न-9 पाठ्य पुस्तक में से पाँच मुहावरे एवं लोकोक्तियाँ देकर उनमें से किन्हीं तीन मुहावरे एवं लोकोक्तियों को वाक्यों में अर्थ स्पष्ट करने के लिये कहा जाएगा।

3×2=6

भाग-च (अनुवाद) (6)

प्रश्न-10 (i) इस प्रश्न में पंजाबी के पाँच शब्द देकर उनमें से किन्हीं तीन का हिंदी में अनुवाद करने के लिये कहा जाएगा।

3

प्रश्न-10 (ii) इस प्रश्न में पंजाबी के तीन वाक्य देकर उनमें से किन्हीं दो का हिंदी में अनुवाद करने के लिये कहा जाएगा।

2×1 1/2=3

ਉਰਦੂ پہلی ڈاڑھا

Class: VIII	
Urdu (1st Language)	
وقت: 3 گھنٹے	نصابی کتاب: ابتدائی اردو (پانچویں جماعت کے لیے)
M.M.: 90	Structure (خاکہ)
CCE: 10	(2019-20) NCERT, New Delhi: شائع کردہ
حصہ (الف)	
I	حصہ (الف) 18 نمبر کا ہوگا۔ اس حصہ میں 18 انتخابی سوالات دیئے جائیں گے جن میں سے طالب علم کو صحیح جواب پر صحیح کا نشان لگانا ہوگا۔ ہر سوال ایک (1) نمبر کا ہوگا۔ 18x1=18
حصہ (ب)	
II	حصہ (ب) 20 نمبر پر مشتمل ہوگا۔ نصابی کتاب میں سے دیئے گئے سات سوالات میں سے طالب علم کو پانچ سوال کرتے ہوں گے۔ ہر سوال 2 نمبر کا ہوگا۔ 5x2=10
III	III الفاظ یا محاوروں میں سے دیئے گئے سات میں سے کوئی پانچ الفاظ یا محاورے کرنے ہوں گے ہر ایک کے 2 نمبر ہوں گے۔ 5x2=10
حصہ (ج)	
IV	IV حصہ (ج) 20 نمبر پر مشتمل ہوگا۔ خالی جگہ کو مناسب الفاظ سے پھرنا ہوگا۔ 5x1=5
V	V دیئے گئے سات اشعار میں سے کسی پانچ اشعار کا مطلب لکھنا ہوگا۔ ہر شعر کے 2 نمبر ہوں گے۔ 5x2=10
VI	VI مذکورہ منٹ/واحد جمع/متضاد الفاظ میں سے کوئی ایک نصابی کتاب میں سے پوچھا جائے گا۔ 5x1=5
حصہ (د)	
VII	VII حصہ (د) 22 نمبر پر مشتمل ہوگا۔ اپنے اسکول کے پرنسپل صاحب کے نام فیس معافی، جرمانہ معافی، اسکول چھوڑنے کا سرٹیفکیٹ لینے کے لیے یا سیکشن بدلنے کے لیے درخواستوں میں سے کوئی ایک درخواست لکھنی ہوگی۔ 8
VIII	VIII VIII عید الفطر، دیوالی، میر اپسندیدہ استاد، صبح کی سیر، نشوں کی لعنت، تھیل کود کے فوائد میں سے کسی ایک عنوان پر 200 الفاظ میں مضمون لکھنا ہوگا۔ 10

IX نصابی کتاب میں سے کوئی دو (2) شعر لکھئے ہوں گے جو کہ پرچہ سوالات میں شامل نہ ہوں یا مصرعے تکمیل کرنے ہوں گے۔

4

حصہ (د)

یہ حصہ 10 نمبر پر مشتمل ہوگا۔

X (i) اسم فعل، صفت، اسم مکرر، اسم معرفہ، اسم فعل میں سے کسی دو کے بارے میں مثالوں کے ساتھ لکھنا ہوگا۔

$3 \times 2 = 6$

4

(ii) کالم (الف) کو کالم (ب) کے ساتھ ملانا ہوگا یا سا جتنے لائق لگا کر مرکب لفظ بنانا ہوگا۔

7. Luvail
M. Bal
M. Bal

داخلی (CCE) نمبر 10 کی تقسیم

ٹیم ورک Team Work	اخلاقیات Morality	تعاون، رویہ Behavior	کلاس میں شمولیت Class Participation	نوٹ بک Note Book	حاضری Attendance
1	1	2	2	2	2

7. *[Handwritten signature]*
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

ਉਰਦੂ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ

(Class: VIII) جماعت آٹھویں

پرچہ: اردو (دوسری زبان) (Second Language)

کتاب: جان پہچان (NCERT) خاکہ (Structure)

وقت: 3 گھنٹے

M.M.90

CCE: 10

حصہ (الف)

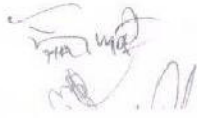
1. یہ حصہ ایک ایک نمبر کے 18 سوالات پر مشتمل ہوگا۔ ہر سوال کے 14 انتخابی جوابات ہوں گے۔
طالب علم کو صحیح جواب کا انتخاب کر کے پرچہ میں لکھنا ہوگا۔

حصہ (ب)

حصہ (ب) 18 نمبر کا ہوگا۔ 2. پانچ الفاظ کو جملوں میں استعمال کرنا، 3. ا۔ پانچ الفاظ کی واحد جمع ۲۔ پانچ الفاظ کی متضاد الفاظ ۳۔ تین مذکر مونث لکھنا ہوگا۔

حصہ (ج)

4. نصابی کتاب میں شامل اسباق میں سے سات سوالات دیے جائیں گے جس میں سے طالب علم کو کسی پانچ سوالات کے جوابات لکھنے ہوں گے۔ ہر سوال 2 نمبر کا ہوگا۔

ذ۔ دس اصوات میں سے سات کے الفاظ معنی کرنے ہوں گے۔ ہر لفظ کا ایک نمبر ہوگا۔

6 خالی جگہ کل پانچ ہوں گی اسکے پانچ نمبر ہوں گے۔ یہ حصہ کل 22 نمبر پر مشتمل ہوگا۔

حصہ (د)

حصہ (د) کے کل 22 نمبر ہوں گے۔

7 دیے گئے تین عنوانات میں سے طالب علم کو کسی ایک موضوع پر مضمون لکھنا ہوگا۔ اسکے 10 نمبر ہوں گے۔

8۔ دو میں سے کسی ایک عرضی کو لکھنا ہوگا۔ عرضی کے 8 نمبر ہوں گے۔

۲۔ سابقے اور لاحقے کرنے ہوں گے (مثال: ات لگا کر تفصیلات) یہ 4 نمبر کا ہوگا۔

حصہ (و)

9۔ اس حصہ میں صحیح جوڑ مانا، ۲۔ مصرعے مکمل کرنا

10۔ نصابی کتاب میں سے چار الفاظ دیے جائیں گے جن کے آگے طلبہ کو صفت لگانی ہوگی۔ یہ حصہ کل

10 نمبر کا ہوگا۔

7. Loved

داخلی (CCE) نمبرہ اکی تقسیم

ٹیم ورک	اخلاقیات	تعاون رویہ	کلاس میں شمولیت	نوٹ بک	حاضری
1	1	2	2	2	2

Handwritten signature and stamp, possibly a teacher's mark, with the name 'T. Ahmed' written below it.

**ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅੱਠਵੀਂ
ਗਣਿਤ**

ਸਮਾਂ- 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ:80
ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਅੰਕ:10
ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ:10
ਕੁੱਲ ਅੰਕ:100

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
2. ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 16 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 17 ਤੋਂ 24 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
3. ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 25 ਤੋਂ 33 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 34 ਤੋਂ 35 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ
ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਂ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	6 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
1.	ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ	4	2	1	-	-
2.	ਇੱਕ ਚਲ ਵਾਲੇ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਨ	5	1	-	1	-
3.	ਚਤੁਰਭੁਜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ	5	1	-	1	-
4.	ਪ੍ਰਯੋਗਿਕ ਜਿਯਾਮਿਤੀ	6	-	1	1	-
5.	ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ	7	1	-	-	1
6.	ਵਰਗ ਅਤੇ ਵਰਗਮੂਲ	3	1	1	-	-
7.	ਘਣ ਅਤੇ ਘਣਮੂਲ	3	1	1	-	-
8.	ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ	5	1	-	1	-
9.	ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਵਿਅੰਜਕ ਅਤੇ ਤਤਸਮਕ	5	1	-	1	-
10.	ਠੋਸ ਅਕਾਰਾਂ ਦਾ ਚਿਤਰਨ	5	1	-	1	-
11.	ਖੇਤਰਮਿਤੀ	9	1	1	-	1
12.	ਘਾਤ ਅੰਕ ਅਤੇ ਘਾਤ	6	2	-	1	-
13.	ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਉਲਟ ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤ	5	1	-	1	-
14.	ਗੁਣਨਯੰਤਰੀਕਰਨ	3	1	1	-	-
15.	ਗਰਾਫਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ	6	-	1	1	-
16.	ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ	3	1	1	-	-
		80	16	8	9	2

ਅਧਿਆਇ - 1 ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ

ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬੰਦ, ਕ੍ਰਮ ਵਟਾਂਦਰਾ, ਸਹਿਚਾਰਿਤਾ, ਸਿਫਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, 1 ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਰਿਣਾਤਮਕ, ਉਲਟਕ੍ਰਮ, ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਜੋੜ 'ਤੇ ਗੁਣਾ ਦਾ ਵੰਡਕਾਰੀ ਨਿਯਮ; ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਨਿਰੂਪਣ, ਦੋ ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ।

ਅਧਿਆਇ - 2 ਇੱਕ ਚਲ ਵਾਲੇ ਇੱਕ-ਘਾਤੀ ਸਮੀਕਰਣ

ਸਮੀਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੇਖੀ ਵਿਅੰਜਕ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਫ ਸੰਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਮੀਕਰਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਸਮੀਕਰਣ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਚਲ ਹੋਣ, ਸਮੀਕਰਣਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂ, ਸਮੀਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ, ਰੇਖੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੀਕਰਣ।

ਅਧਿਆਇ - 3 ਚਤੁਰਭੁਜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ

ਬਹੁਭੁਜ-ਬਹੁਭੁਜਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਵਿਕਰਣ, ਉੱਤਲ ਅਤੇ ਅਵਤਲ ਬਹੁਭੁਜ, ਸਮ ਅਤੇ ਬਿਖਮ ਬਹੁਭੁਜ, ਕੋਣ ਜੋੜ ਗੁਣ, ਇੱਕ ਬਹੁਭੁਜ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਪਾਂ ਦਾ ਜੋੜ; ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ-ਸਮਲੰਬ ਚਤੁਰਭੁਜ, ਪਤੰਗ, ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ, ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਅੰਸ਼, ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਕੋਣ, ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਵਿਕਰਣ; ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ-ਸਮਚਤੁਰਭੁਜ, ਆਇਤ, ਵਰਗ।

ਅਧਿਆਇ -4 ਪ੍ਰਯੋਗਿਕ ਰੇਖਾ - ਗਣਿਤ

ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਜਦੋਂ ਚਾਰੋਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਕਰਣ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਿਕਰਣ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਦੋ ਲਾਗਵੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕੋਣ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਦੋ ਕੋਣ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ।

ਅਧਿਆਇ - 5 ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ, ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ, ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ- ਬਰਾਬਰ ਅੰਤਰ ਵਾਲੇ ਛੜ; ਚੱਕਰ ਗਰਾਫ ਜਾਂ ਪਾਈ ਚਾਰਟ-ਪਾਈ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣਾ; ਮੌਕਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ-ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਮ-ਸੰਭਾਵੀ ਪਰਿਣਾਮ, ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ, ਅਸਲੀ ਜੀਵਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ।

ਅਧਿਆਇ -6 ਵਰਗ ਅਤੇ ਵਰਗਮੂਲ

ਵਰਗ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਗੁਣ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਰੋਚਕ ਨਮੂਨੇ, ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਪਤਾ ਕਰਨਾ- ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਮੂਨੇ, ਪਾਇਥਾਗੋਰੀਅਨ ਤ੍ਰਿਗੁੱਟ; ਵਰਗਮੂਲ-ਵਰਗ ਪਤਾ ਕਰਨਾ, ਘਟਾਓ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਗਮੂਲ ਪਤਾ ਕਰਨਾ, ਅਭਾਜ ਗੁਣਨਖੰਡੀਕਰਣ ਰਾਹੀਂ ਵਰਗਮੂਲ ਪਤਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਗ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਗਮੂਲ ਪਤਾ ਕਰਨਾ; ਦਸ਼ਮਲਵਾਂ ਦਾ ਵਰਗਮੂਲ, ਵਰਗਮੂਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ।

ਅਧਿਆਇ - 7 ਘਣ ਅਤੇ ਘਣਮੂਲ

ਘਣ-ਕੁਝ ਰੋਚਕ ਨਮੂਨੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਗੁਣਜ ਜੋ ਪੂਰਨ ਘਣ ਹੈ; ਘਣਮੂਲ-ਅਭਾਜ ਗੁਣਨਖੰਡੀਕਰਣ ਰਾਹੀਂ ਘਣਮੂਲ, ਕਿਸੀ ਘਣ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਘਣਮੂਲ।

ਅਧਿਆਇ - 8 ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ

ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ, ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਤਾ ਕਰਨਾ, ਕਟੌਤੀ ਪਤਾ ਕਰਨਾ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ; ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵੇਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੁੱਲ - (ਲਾਭ ਜਾਂ ਹਾਨੀ) ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ/ਵੇਚ ਮੁੱਲ, ਲਾਭ % / ਹਾਨੀ % ਪਤਾ ਕਰਨਾ, ਵਿਕਰੀ ਕਰ/ਵੈਟ; ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਆਜ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਆਜ ਦਾ ਸੂਤਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਦਰ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਂ ਛਿਮਾਰੀ ਵਰਤੋਂ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਆਜ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

ਅਧਿਆਇ -9 ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਵਿਅੰਜਕ ਅਤੇ ਤਤਸਮਕ (ਸਰਬਸਮਤਾ)

ਵਿਅੰਜਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਪਦ, ਗੁਣਨਖੰਡ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂਕ, ਇੱਕ ਪਦੀ, ਦੋ ਪਦੀ ਅਤੇ ਬਹੁਪਦੀ, ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਪਦ, ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਵਿਅੰਜਕਾਂ ਦੀ ਜੋੜ ਅਤੇ ਘਟਾਓ, ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਵਿਅੰਜਕਾਂ ਦੀ ਗੁਣਾ, ਇੱਕ ਪਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਦੀ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਪਦੀ ਨੂੰ ਬਹੁਪਦ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਪਦ ਨੂੰ ਬਹੁਪਦ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ, ਸਰਬਸਮਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਮਿਆਰੀ ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ, ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

ਅਧਿਆਇ -10 ਠੋਸ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਚਿਤਰਨ

3-D ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿਤਰਨ, ਫਲਕ, ਕਿਨਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿਖਰ।

ਅਧਿਆਇ -11 ਖੇਤਰ ਮਿਤੀ

ਸਮਲੰਬ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ, ਆਮ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ-ਖਾਸ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ, ਬਹੁਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ, ਠੋਸ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਘਣ, ਘਣਾਵ ਅਤੇ ਸਿਲੰਡਰ ਦੀ ਪਾਸਵੀਂ (ਵਕਰ) ਸਤ੍ਹਾ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ; ਘਣ, ਘਣਾਵ ਅਤੇ ਸਿਲੰਡਰ ਦਾ ਆਇਤਨ; ਆਇਤਨ ਅਤੇ ਧਾਰਨ ਸਮਰੱਥਾ।

ਅਧਿਆਇ -12 ਘਾਤ - ਅੰਕ ਅਤੇ ਘਾਤ

ਰਿਣਾਤਮਕ ਘਾਤ-ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਘਾਤ, ਘਾਤ-ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਛੋਟੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਘਾਤ-ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮਿਆਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਣਾ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ।

ਅਧਿਆਇ -13 ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਉਲਟ ਸਮਾਨ - ਅਨੁਪਾਤ

ਸਿੱਧੇ ਸਮਾਨ-ਅਨੁਪਾਤ, ਉਲਟ ਸਮਾਨ - ਅਨੁਪਾਤ

ਅਧਿਆਇ -14 ਗੁਣਨਖੰਡੀਕਰਣ

ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਗੁਣਨਖੰਡ, ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਵਿਅੰਜਕਾਂ ਦੇ ਗੁਣਨਖੰਡ, ਗੁਣਨਖੰਡੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ-ਸਾਂਝੇ ਗੁਣਨਖੰਡਾਂ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਪਦਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰ ਸਮੂਹਣ ਦੁਆਰਾ ਗੁਣਨਖੰਡੀਕਰਣ, ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਣਨਖੰਡੀਕਰਣ, $(x + a)(x + b)$ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇ ਗੁਣਨਖੰਡ; ਬੀਜਗਣਿਤਕ ਵਿਅੰਜਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗ, ਬਹੁਪਦ ਦੀ ਬਹੁਪਦ ਨਾਲ ਭਾਗ।

ਅਧਿਆਇ -15 ਗਰਾਫ਼ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਛੜ ਗਰਾਫ਼, ਪਾਈ ਚਾਰਟ (ਜਾਂ ਚੱਕਰ ਗਰਾਫ਼) ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਰੇਖਾ ਗਰਾਫ਼; ਰੇਖੀ ਗਰਾਫ਼- ਬਿੰਦੂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼-ਅੰਕ; ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

ਅਧਿਆਇ -16 ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ

ਆਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ, ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅੱਖਰ, 2,3,5,9 ਅਤੇ 10 ਨਾਲ ਭਾਗਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਯੋਗੀ

ਸਮਾਂ:-2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ:-10

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅੰਕ-ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:

1. ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। 4×2= 08 ਅੰਕ
2. ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 02 ਅੰਕ

ਕਿਰਿਆਵਾਂ

1. ਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 360° ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਪੇਪਰ ਕੱਟਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬਹੁਭੁਜ ਦੇ ਇੱਕ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਬਾਹਰਲੇ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 360° ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਪੇਪਰ ਮੋੜ ਕੇ ਅਤੇ ਕੱਟਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ
 - i. ਇੱਕ ਪਤੰਗ
 - ii. ਇੱਕ ਸਮਚਤੁਰਭੁਜ
4. ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਕਿ
 - i. ਆਇਤ ਦੇ ਵਿਕਰਨ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 - ii. ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਕਰਨ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 - iii. ਸਮਚਤੁਰਭੁਜ ਜਾਂ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਵਿਕਰਨ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
5. ਦਿੱਤੇ ਸੰਖਿਆ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਪਗ/ਕਤਾਰਾਂ ਲਿਖੋ।
6. ਪੇਪਰ ਕੱਟਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਬੀਜਗਣਿਤਕ ਤਤਸਮਕ $(a+b)^2 = a^2 + b^2 + 2ab$ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰੋ।
7. ਆਈਸੋਮੀਟ੍ਰਿਕ ਸ਼ੀਟ ਤੇ ਇਕਾਈ ਘਣਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਸਾਰੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਫਲਕ, ਉਪਰਲਾ ਫਲਕ ਅਤੇ ਟੋਢਾ ਫਲਕ ਬਣਾਉਣਾ।
8. ਘਣਾਵ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਸੂਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
9. ਇਕਾਈ ਘਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਦਿੱਤੇ ਪਸਾਰਾਂ $(4 \times 3 \times 2, 3 \times 3 \times 3)$ ਅਨੁਸਾਰ ਘਣਾਵ ਅਤੇ ਘਣ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦਾ ਆਇਤਨ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
10. ਸਿਲੰਡਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਸੂਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

**ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ
ਵਿਗਿਆਨ**

ਸਮਾਂ 3 :ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ 70: ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ 20: ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 21 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅੰਕ ਵੰਡ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 1:ਕੁੱਲ 14 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰ ਭਾਗ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ (ਭਾਵ Multiple Choice ਹੋਣਗੇ।)
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 2 :ਤੋਂ 11 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ।
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 12 :ਤੋਂ 18 ਤੱਕ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ।
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 19 :ਤੋਂ 21 ਤੱਕ ਪੰਜ -ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ/ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਾਠ ਨੰ.	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ
1	1	1	--	--	3
2	1	--	1	--	4
3	1	1	--	--	3
4	1	--	--	1	6
5	1	--	1	--	4
6	1	1	--	--	3
7	1	1	--	--	3
8	1	1	--	--	3
9	1	--	--	1	6
10	--	1	1	--	5
11	1	--	1	--	4
12	1	1	--	--	3

13	--	1	1	--	5
14	1	--	--	1	6
15	--	1	--	--	2
16	--	--	1	--	3
17	1	--	1	--	4
18	1	1	--	--	3
	14	20	21	15	70

ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਅਧਿਆਇ-1: ਫਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (CROP PRODUCTION AND MANAGEMENT):

1. ਖੇਤੀ ਅਭਿਆਸ : ਰਬੀ ਅਤੇ ਖ਼ਰੀਫ਼
2. ਮੁੱਖ ਖੇਤੀ ਪੱਧਤੀਆਂ: ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਖਾਦ, ਪਾਣੀ, ਸਿੰਚਾਈ, ਫ਼ਸਲ ਬੀਜਣੀ, ਨਦੀਨ ਕੱਢਣੇ, ਕਟਾਈ, ਗਹਾਈ ਭੰਡਾਰਣ।
3. ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸੰਦ: ਪੰਰਪਰਾਗਤ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਦ
4. ਫ਼ਸਲ ਬੀਜਣੀ: ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਛੱਟਾ, ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੇਰਾ, ਪੋਰ ਜਾਂ ਡਰਿੱਲ
5. ਰੂੜੀ ਖਾਦ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਰੂੜੀ ਖਾਦ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਰਮੀਕੋਪੋਸਟ, ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।
6. ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ: ਨਹਿਰਾਂ, ਤਲਾਬ, ਖੂਹ, ਟਿਊਬਵੈੱਲ, ਤੁਪਕਾ ਸਿੰਚਾਈ, ਫੁਹਾਰਾ ਸਿੰਚਾਈ।
7. ਨਦੀਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ: ਨਦੀਨ ਕੱਢਣ ਦੇ ਢੰਗ; ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੁੱਟਣਾ, ਗੋਡੀ, ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
8. ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਗਹਾਈ: ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਗਹਾਈ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ; ਦਾਤੀ, ਕਟਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਰੀਪਰ, ਕੰਬਾਇਨ ਹਾਰਵੈਸਟਰ।
9. ਭੰਡਾਰਣ: ਭੰਡਾਰਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਭੜੋਲੇ, ਟੈਂਕੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਦਾਮ।

ਅਧਿਆਇ-2: ਸੂਖਮਜੀਵ: ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ (MICRO ORGANISMS: FRIENDS AND FOES):

1. ਸੂਖਮਜੀਵ: ਵਿਸ਼ਾਣੂ (VIRUSES), ਜੀਵਾਣੂ (BACTERIA), ਉੱਲੀ (FUNGI), ਪ੍ਰੋਟੋਜ਼ੋਆ (PROTOZOA) ਅਤੇ ਕਾਈ (ALGAE)
2. ਸੂਖਮਜੀਵ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਖਮਜੀਵ।
3. ਸੂਖਮਜੀਵ ਅਤੇ ਅਸੀਂ: ਮਿੱਤਰ ਸੂਖਮਜੀਵ, ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਦਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਦਵਾਈਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਵੈਕਸੀਨ, ਪ੍ਰਤੀਜੈਵਿਕ।
4. ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸੂਖਮਜੀਵ: ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਖਮਜੀਵ, ਛੂਤ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸੂਖਮਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਾਹਕ ਫਸਲਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਖਮਜੀਵ, ਭੋਜਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੈਲਾਪਨ।
5. ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਅਣ (FOOD PRESERVATION): ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਅਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਫਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਢੰਗ, ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਲੂਣ ਦਾ ਘੋਲ, ਖੰਡ ਦੀ ਚਾਸ਼ਣੀ, ਤੇਲ, ਸਿਰਕਾ, ਗਰਮ ਕਰਨਾ, ਉਬਾਲਣਾ ਅਤੇ ਠੰਡਾ ਰੱਖਣਾ ਰੈਫਰੀਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਪਾਸ਼ਚਰੀਕਰਨ, ਭੋਜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ।

6. ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਸਥਿਰੀਕਰਣ (NITROGEN FIXATION): ਹਵਾ ਦੀ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਨੂੰ ਯੌਗਿਕ ਭਾਵ ਨਾਈਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰਾਈਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਸੂਖਮਜੀਵ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਖਾਦਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
7. ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਚੱਕਰ (NITROGEN CYCLE): ਹਵਾ ਵਿਚਲੀ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਦਾ ਯੌਗਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਲਤਿਆਗ ਉਪਰੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੌਗਿਕਾਂ ਦਾ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ।

ਅਧਿਆਇ-3: ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ (SYNTHETIC FIBRES AND PLASTICS):

1. ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ੇ ਕੀ ਹਨ? (WHAT ARE SYNTHETIC FIBERS?) ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬਹੁਲਕ।
2. ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ਮ ਜਾਂ ਰਿਆਨ (TYPES OF SYNTHETIC FIBERS), ਨਾਈਲੋਨ, ਪੋਲੀਐਸਟਰ ਅਤੇ ਐਕਰੀਲਿਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦ।
3. ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ (CHARACTERISTICS OF SYNTHETIC FIBERS): ਸੁੰਦਰ, ਟਿਕਾਊ, ਪਾਣੀ ਰੋਧਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਰੋਧਕ ਗੁਣ।
4. ਪਲਾਸਟਿਕ (PLASTIC): ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦ, ਥਰਮੋਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਥਰਮੋਸੈਟ ਪਲਾਸਟਿਕ।
5. ਪਲਾਸਟਿਕ ਇੱਕ ਚੋਣਵੇਂ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (PLASTIC AS MATERIAL OF CHOICE): ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਣ ਲਈ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ: ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਿਆ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ, ਹਲਕਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊਪਨ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਰੋਧਕ ਗੁਣ।
6. ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ (PLASTIC AND ENVIRONMENT): ਕੁਦਰਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਜੈਵ-ਵਿਘਟਿਤ (NON-BIODEGRADABLE) ਗੁਣ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ: ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ 4-R ਭਾਵ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ (REDUCE), ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ (REUSE), ਪੁਨਰਉਤਪਾਦਨ (RECYCLE) ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ (RECOVER/REPAIR) ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

ਅਧਿਆਇ-4: ਪਦਾਰਥ: ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਾਤਾਂ (MATERIALS: METALS AND NON-METALS):

1. ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਾਤਾਂ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਗੁਣ (PHYSICAL PROPERTIES OF METALS AND NON-METALS): ਠੋਸ, ਤਰਲ ਅਤੇ ਗੈਸ, ਭੌਤਿਕ ਅਵਸਥਾ, ਤੌਰਾਂ ਦਾ ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਘਣਤਾ, ਕਠੋਰਤਾ, ਲਚੀਲਾਪਨ, ਖਿੱਚਣਯੋਗਤਾ, ਕੁਟੀਣਯੋਗਤਾ, ਗੂੰਜਣਯੋਗਤਾ, ਬਿਜਲੀ ਚਾਲਕਤਾ ਅਤੇ ਕੁਚਾਲਤਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣ।
2. ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਾਤਾਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਗੁਣ (CHEMICAL PROPERTIES OF METALS AND NON-METALS): ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆ, ਜੰਗ ਲੱਗਣਾ ਅਤੇ ਖੋਰਣ, ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਾਤਾਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆ, ਤੇਜ਼ਾਬਾਂ ਅਤੇ ਖਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆ, ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਧ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ ਕਿਰਿਆ।
3. ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਾਤਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ (USES OF METALS AND NON-METALS): ਹਵਾ ਦੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਕਸੀਜਨ, ਨਾਈਟਰੋਜਨ, ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਇਡ ਅਤੇ ਅਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਾਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਦਵਾਈਆਂ ਵੱਜੋਂ ਵਰਤੋਂ, ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ (ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ, ਉਦਯੋਗ, ਰੇਲਵੇ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਧਾਤਵੀ ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ।

ਅਧਿਆਇ-5: ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ (COAL AND PETROLEUM)

ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ: ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਉਤਪਾਦਨ ਵਾਲੇ ਪਥਰਾਟ ਬਾਲਣ:

1. ਕੋਲਾ (COAL): ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਕੋਲੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਲਾ, ਕੋਲੇ ਦੇ ਭੰਜਕ, ਕਸ਼ੀਦਨ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦ, ਕੋਕ, ਕੋਲ ਗੈਸ।
2. ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ (PETROLEUM): ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਦਾ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਨਿਰਮਾਣ, ਇਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰ, ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਗੈਸ, ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਕੱਢਣਾ ਉਸਦਾ ਕਸ਼ੀਦਣ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।
3. ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ (NATURAL GAS): ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੀ ਨਪੀੜਤ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ (CNG) ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ।
4. ਕੁਝ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (SOME NATURAL RESOURCES ARE LIMITED)। ਕੋਲਾ, ਪੈਟਰੋਲਿਅਮ ਵਰਗੇ ਸੀਮਿਤ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ।

ਅਧਿਆਇ -6: ਜਲਣਾ ਅਤੇ ਲਾਟ (Combustion and Flame)

1. ਜਲਣਾ ਕੀ ਹੈ? (WHAT IS COMBUSTION?): ਜਲਣ ਕਿਰਿਆ, ਬਾਲਣ ਅਤੇ ਜਲਣ ਕਿਰਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਬਲਣ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਜਲਣ ਸਹਾਇਕ। ਜਲਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਨਾ ਜਲਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ।
2. ਅਸੀਂ ਅੱਗ ਕਿਵੇਂ ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ? (HOW DO WE CONTROL FIRE?): ਬਲਣ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਣੀ ਅਗਨੀਸ਼ਾਮਕ ਯੰਤਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ
3. ਬਲਣ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ (TYPES OF COMBUSTION?): ਅਚਾਨਕ ਬਲਣਾ, ਤੇਜ਼ ਬਲਣਾ ਅਤੇ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਬਲਣਾ।
4. ਲਾਟਾਂ (FLAMES): ਅੱਗ, ਚਿਮਨੀ, ਮੋਮਬੱਤੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ਾਲ ਦੀ ਲਾਟ।
5. ਲਾਟ ਦੀ ਰਚਨਾ (STRUCTURE OF A FLAME): ਲਾਟ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਤਾਪਮਾਨ
6. ਬਾਲਣ ਕੀ ਹੈ? (WHAT IS FUEL?): ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬਾਲਣ।
7. ਜਲਣ ਯੋਗਤਾ (FUEL EFFICIENCY?): ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਲਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਗਰਾਮ ਜਲਣਯੋਗਤਾ, ਜਲਣ ਉਤਪਾਦ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੈਸ਼ਵਿਕ ਤਾਪਨ, ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਵਰਖਾ।

ਅਧਿਆਇ -7: ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ (Conservation of Plants and Animals)

1. ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਣ (DEFORESTATION AND ITS CAUSES): ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਣ। ਖੇਤੀ, ਉਦਯੋਗਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਜੰਗਲ ਸਾਫ ਕਰਨਾ।
2. ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ (CONSEQUENCES OF DEFORESTATION): ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਨ ਸੋਕਾ, ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਬਣਨੇ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭੌਂ ਖੋਰ, ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਹਰਾ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਤਾਪਨ।
3. ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ (CONSERVATION OF FORESTS AND WILD LIFE): ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰੱਖਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਜੈਵਮੰਡਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ।
4. ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੈਵਮੰਡਲ (BIOSPHERE RESERVE): ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੈਵਮੰਡਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।
5. ਪੌਦੇ ਅਤੇ ਜੰਤੂ (FLORA AND FAUNA): ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ
6. ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ (ENDEMIC SPECIES?): ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ।
7. ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸ਼ਰਣਸਥਲ (WILD LIFE SANCTUARY): ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਥਾਵਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਫੜਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋਵੇ।
8. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ (NATIONAL PARK): ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੀਵ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ।

9. ਲਾਲ-ਕਿਤਾਬ (RED DATA BOOK): ਅਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ।
10. ਪ੍ਰਵਾਸ (MIGRATION): ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ।
11. ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ (RECYCLING OF PAPER): ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਲਈ, ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਾਗਜ਼ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕਾਗਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
12. ਮੁੜ ਜੰਗਲ ਉਗਾਉਣਾ (REFORSTRATION): ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਰੁੱਖ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਉੱਥੇ ਹੋਰ ਪੌਦੇ ਉਗਾਉਣੇ।

ਅਧਿਆਇ -8: ਕੋਸ਼ਿਕਾ (ਸੈੱਲ) ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ (Structure and Function)

1. ਕੋਸ਼ਿਕਾ(ਸੈੱਲ) ਦੀ ਖੋਜ (DISCOVERY OF THE CELL): ਰਾਬਰਟ ਹੁੱਕ ਦੁਆਰਾ 1665 ਵਿੱਚ ਕਾਰਕ ਸੈੱਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ
2. ਕੋਸ਼ਿਕਾ (THE CELL): ਜੰਤੂਆਂ ਅਤੇ ਪੌਦਾ ਸੈੱਲਾਂ (ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ) ਦਾ ਅਧਿਐਨ, ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ ਹੇਠਾਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵੇਖਣਾ।
3. ਸਜੀਵ, ਸੈੱਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨਤਾ ਦਰਸਾਂਦੇ ਹਨ। (ORGANISM SHOW VARIETY CELL NUMBER, SHAPE AND SIZE) ਇੱਕ ਸੈੱਲੀ ਤੇ ਬਹੁਸੈੱਲੀ ਜੀਵ ਸੈੱਲਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਸੈੱਲਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸੈੱਲ
4. ਕੋਸ਼ਿਕਾ: ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ (CELL: STRUCTURE AND FUNCTION): ਸੈੱਲਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਉੱਤਕ (Tissue) ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ
5. ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਦੇ ਨਿਕੜੇ ਅੰਗ (PARTS OF THE CELL): ਸੈੱਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ, ਉਸਦੇ ਨਿਕੜੇ ਅੰਗ (Organelles) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ, ਨਾਭਿਕ, ਪਲਾਜ਼ਮਾ ਸੈੱਲ ਭਿੱਤੀ।
6. ਬਨਸਪਤੀ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਜੰਤੂ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ (COMPARISON OF PLANT AND ANIMAL CELL): ਬਨਸਪਤੀ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਜੰਤੂ ਸੈੱਲ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅੰਤਰ ਦੱਸਣਾ।

ਅਧਿਆਇ-9: ਜੰਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਜਨਨ (Reproduction in Animals)

1. ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੇ ਢੰਗ (MODE OF REPRODUCTION): ਪ੍ਰਜਨਨ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਰਥ, ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੇ ਲਿੰਗੀ ਅਤੇ ਅਲਿੰਗੀ ਢੰਗ।
2. ਲਿੰਗੀ ਪ੍ਰਜਨਨ (SEXUAL REPRODUCTION): ਜੰਤੂਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗੀ ਪ੍ਰਜਨਨ। ਨਰ ਜਨਨ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮਾਦਾ ਜਨਨ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟ/ ਮਾਡਲ ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਐਨ, ਯੁਗਮਕਾਂ(Gametes) ਤੋਂ ਯੁਗਮਜ਼(Zygote) ਦਾ ਬਣਨਾ, ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਸ਼ੇਚਨ ਕਿਰਿਆ। ਮਾਦਾ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਭਰੂਣ ਦਾ ਵਿਕਾਸ। ਡੱਛੂ ਵਿੱਚ ਅੰਡੇ, ਲਾਰਵੇ ਅਤੇ ਡੱਛੂ ਤੱਕ ਵਿਕਾਸ।
3. ਅਲਿੰਗੀ ਪ੍ਰਜਨਨ (ASEXUAL REPRODUCTION): ਹਾਈਡਰਾ, ਅਮੀਬਾ ਵਰਗੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲਿੰਗੀ ਪ੍ਰਜਨਨ, ਕਲੋਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ। ਦੋ-ਖੰਡਨ ਅਤੇ ਬਹੁ ਖੰਡਨ ਵਿਧੀ।

ਅਧਿਆਇ-10: ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੁਜੱਣਾ (REACHING THE AGE OF ADOLESCENCE)

1. ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਆਯੂ ਦਾ ਆਰੰਭ (ADOLESCENCE AND PUBERTY): ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ।
2. ਪ੍ਰਜਨਨ ਆਯੂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨ (CHANGES AT PUBERTY): ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨ - ਸਰੀਰਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸੰਬੰਧੀ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਕਿਲ, ਛਾਇਆਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਰਿਵਰਤਨ।

3. ਸਹਾਇਕ ਲਿੰਗੀ ਗੁਣ (SECONDARY SEXUAL CHARACTERS): ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟੋਸਟੀਰੋਨ ਹਾਰਮੋਨ ਕਾਰਨ ਦਾੜੀ, ਮੁੱਛਾਂ, ਕੱਛਾਂ ਅਤੇ ਜਨਨ ਅੰਗਾਂ ਨੇੜੇ ਬਾਲ ਆਉਣਾ, ਅਵਾਜ਼ ਭਾਰੀ ਹੋਣਾ। ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਂਡਰੋਜਨ ਹਾਰਮੋਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਛਾਤੀ ਵੱਧਣਾ, ਕਮਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੱਧਣਾ, ਬੱਗਲਾ ਅਤੇ ਜਨਨ ਅੰਗਾਂ ਨੇੜੇ ਬਾਲ ਆਉਣਾ, ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕਿਲ ਅਤੇ ਛਾਈਆਂ ਆਉਣਾ।
4. ਪ੍ਰਜਨਨ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਹਾਰਮੋਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ (ROLE OF HARMONS IN INITIATING REPRODUCTIVE FUNCTION), ਹਾਰਮੋਨ ਦਾ ਰਿਸਾਵ ਵਹਿਣੀ ਰਹਿਤ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਤੇ ਹੋਣਾ।
5. ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਜਨਨ ਅਵਸਥਾ। (REPRODUCTIVE PHASE OF LIFE IN HUMANS), ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ 10-12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਮਾਸਿਕ ਧਰਮ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਅਤੇ 40-50 ਸਾਲ (ਮੈਨੋਪਾਜ਼) ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਚੱਲਣਾ।
6. ਬੱਚੇ ਦਾ ਲਿੰਗ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (HOW IS THE SEX OF THE BABY DETERMINED), ਨਿਸ਼ੇਚਿਤ ਅੰਡੇ ਵਿੱਚ ਗੁਣਸੂਤਰ ਦਾ 23ਵਾਂ ਜੋੜਾ XX ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਜੇ XY ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੜਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
7. ਲਿੰਗੀ ਹਾਰਮੋਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਹਾਰਮੋਨ। (HORMONES OTHER THAN SEX HARMONES), ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿਮਾਗ ਨੇੜੇ ਪਿਚੁਟਰੀ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਗਲੇ ਨੇੜੇ ਥਾਈਰਾਈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਪਾਚਨ ਨਲੀ ਨਾਲ ਲੂਬਾ, ਗੁਰਦਿਆਂ ਨੇੜੇ ਆਡਰੀਨਲ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਸਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰਮੋਨ।
8. ਡੱਭੂ ਅਤੇ ਕੀਟਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਹਾਰਮੋਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ (ROLE OF HARMONES IN COMPLETING THE LIFE HISTORY OF INSECTS AND FROG), ਕੀਟਾਂ ਅਤੇ ਡੱਭੂ ਵਿੱਚ ਅੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰਣ-ਵਿਕਸਿਤ ਜੀਵ ਤੱਕ ਹਾਰਮੋਨ ਸਹਾਇਕ ਹੈ।
9. ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਿਹਤ। (REPRODUCTIVE HEALTH), ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ, ਨਿੱਜੀ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਕਸਰਤ ਅਤੇ ਯੋਗਾ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰਨੀ।

ਅਧਿਆਇ - 11 ਬਲ ਅਤੇ ਦਬਾਓ (Force and Pressure)

1. ਖਿੱਚ ਜਾਂ ਧਕੇਲ ਬਲ (FORCE: A PUSH OR A PULL): ਬਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਬਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ। ਧਕੇਲ ਬਲ, ਖਿੱਚ ਬਲ, ਦਬਾਓ।
2. ਆਪਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (FORCES ARE DUE TO AN INTER ACTION), ਖੇਡਣਾ, ਚੱਲਣਾ, ਧਕੇਲਣਾ, ਖਿੱਚਣਾ, ਕਿਕਲੀ ਪਾਉਣਾ ਸਭ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
3. ਬਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ (EXPLORING FORCES): ਸਾਰੇ ਬਲ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਰਿਣਾਮੀ ਬਲ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਬਲਾਂ ਦਾ ਪਰਿਣਾਮੀ ਬਲ, ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
4. ਬਲ ਗਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। (A FORCE CAN CHANGE THE STATE OF MOTION), ਵਿਰਾਮ ਨੂੰ ਗਤੀ, ਗਤੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ। ਗਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲਣਾ ਬਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
5. ਬਲ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। (FORCES CAN CHANGE THE SHAPE OF OBJECT), ਸਪਰਿੰਗ ਖਿੱਚਣਾ ਬੁਲ-ਵਰਕਰ ਦਬਾਉਣਾ, ਨਚੋੜਨਾ, ਸਪੰਜ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਆਕਾਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ।
6. ਛੋਹ ਬਲ (CONTACT FORCES): ਮਨੁੱਖ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਬਲ ਛੋਹ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਗੜ ਬਲ ਵੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
7. ਬਿਨਾ ਛੋਹ ਵਾਲੇ ਬਲ। (NON-CONTACT FORCES), ਚੁੰਬਕੀ ਬਲ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਗੁਰਤਾਕਰਸ਼ਣ, ਬਿਜਲੀ ਚੁੰਬਕੀ ਬਲ ਬਿਨਾਂ ਛੋਹ ਵਾਲੇ ਹਨ। !

8. ਦਬਾਓ। (PRESSURE): ਕੱਟਣਾ, ਚੀਰਨਾ, ਫਾੜਨਾ, ਭਾਰ ਚੁੱਕਣਾ ਆਦਿ।
9. ਦ੍ਰਵਾਂ ਅਤੇ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਦਬਾਓ (PRESSURE EXERTED BY LIQUIDS AND GASES): ਦ੍ਰਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਦਬਾਓ, ਡੈਮ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਦਬਾਓ, ਵਾਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਊਬਾਂ/ਟਾਇਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਬਾਓ।
10. ਵਾਯੂਮੰਡਲੀ ਦਬਾਓ (ATMOSPHERIC PRESSURE): ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਹਵਾ ਦੇ ਘੇਰੇ, ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਕਾਰਣ ਦਬਾਓ।

ਅਧਿਆਇ - 12 ਰਗੜ (Friction)

ਦੋ ਤਲਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗਤੀ ਕਾਰਣ ਰਗੜ ਬਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1. ਰਗੜ ਬਲ ਇੱਕ ਵਸਤੂ (FOCES OF FRICTION) (ਸਜੀਵ ਜਾਂ ਨਿਰਜੀਵ) ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਗਤੀ ਕਾਰਣ ਰਗੜ।
2. ਰਗੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ (FACTORS AFFECTING FRICTION): ਆਪਸੀ ਤਲਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰਾ ਗੋਲ, ਚਪਟਾ ਜਾਂ ਰੇੜ੍ਹ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੋਣਾ। ਭਾਰੀ ਜਾਂ ਹਲਕੀ ਵਸਤੂ। ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ/ਟਾਇਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਦਬਾਓ ਅਤੇ ਰਗੜ ਬਲ। ਛੋਹ ਤਲਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ।
3. ਰਗੜ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੁਰਾਈ (FRICTION A NECESSARY EVIL): ਰਗੜ ਕਾਰਣ ਹੀ ਗਤੀ ਸੰਭਵ, ਬ੍ਰੇਕਾਂ ਦਾ ਬਲ ਕਾਰਨ ਘਿਸਣਾ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਰਗੜ ਕਾਰਣ ਫਟਣਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
4. ਰਗੜ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣਾ (INCREASING AND REDUCING FRICTION): ਖੁਰਦਰੇ ਤਲ, ਟਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੁੱਟੀਆਂ, ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਤਲ ਰਗੜ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਲ ਵੀਅਰਿੰਗ, ਗਰੀਸ ਦੇਣਾ ਤੱਲ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨਾ, ਪਾਉਡਰ ਰਗੜ ਘਟਾਂਦੇ ਹਨ।
5. ਪਹੀਏ ਜਾਂ ਰੇੜ੍ਹ ਬਲ ਘਟਾਂਦੇ ਹਨ। (WHEELS REDUCE FRICTION), ਵੱਡੇ ਭਾਰ ਹੇਠਾਂ ਰੇੜ੍ਹ ਲਾਣ, ਪਹੀਆਂ ਨਾਲ ਰਗੜ ਦਾ ਘਟਣਾ।
6. ਤਰਲਾਂ ਦਾ ਦਬਾਓ (FLUID FRICTION): ਉੱਡਦੇ ਪੰਛੀਆਂ, ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਰਗੜ ਨਾਲ ਗਤੀ ਘਟਣਾ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਗੜ, ਬੇੜੀ ਤੈਰਾਕ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ-13 ਧੁਨੀ (Sound)

ਧੁਨੀ ਉੱਚਾ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ

1. ਕੰਪਨ ਕਰਦੀ ਵਸਤੂ ਹੀ ਧੁਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। (SOUND IS PRODUCED BY A VIBRATING BODY), ਕੰਪਨ ਕਰਦੇ ਰਬੜ ਬੈਂਡ, ਘੰਟੀ, ਭਾਂਡਾ, ਗਿਟਾਰ ਦੀ ਤਾਰ, ਤੁੰਬੀ ਦੀ ਤਾਰ, ਤਬਲਾ, ਵੀਣਾ ਆਦਿ ਧੁਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
2. ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਧੁਨੀ (SOUND PRODUCED BY HUMANS): ਸੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰ-ਯੰਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨ ਕਰਦੇ ਵੋਕਲ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਦੰਦ, ਜੀਭ, ਤਾਲੂ ਆਦਿ।
3. ਧੁਨੀ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (SOUND NEEDS A MEDIUM FOR PROPAGATION), ਗੈਸ, ਦ੍ਰਵ ਅਤੇ ਠੋਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਾਂ ਦੇ ਕੰਪਨ ਕਾਰਨ ਤਰੰਗਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਤਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧੁਨੀ ਸੰਚਾਰ।
4. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ। (WE HEAR SOUND THROUGH OUR EAR), ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਧੁਨੀ ਦਾ ਸੁਣਨਾ।
5. ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਆਵ੍ਰਿਤਿ, ਸਮਾਕਾਲ ਅਤੇ ਉੱਚਾ ਪੰਨ। (AMPLITUDE, TIME PERIOD AND FREQUENCY OF A VIBRATION), ਕੰਪਨ ਕਰਦੇ ਕਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਪਨ, ਤਰੰਗ ਦੀ ਆਵ੍ਰਿਤਿ, ਤਰੰਗ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦਾ ਸਮਾਕਾਲ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉੱਚਾਪਨ।

6. ਸੁਣਨਯੋਗ ਅਤੇ ਨਾ ਸੁਣਨਯੋਗ ਧੁਨੀ। (AUDIBLE AND INAUDIBLE SOUND), ਸੁਣਨਯੋਗ ਧੁਨੀ ਦੀ ਆਵ੍ਰਿਤਿ ਅਤੇ ਨਾ ਸੁਣਨਯੋਗ ਧੁਨੀ ਦੀ ਆਵ੍ਰਿਤਿ।
7. ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ। (NOISE AND MUSIC), ਧੁਨੀ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।
8. ਧੁਨੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (ਸ਼ੋਰ) (NOISE POLLUTION): ਧੁਨੀ ਦਾ ਉੱਚਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਸ਼ੋਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ, ਸ਼ੋਰ ਦਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਧੁਨੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਣ ਬੋਲਾਪਨ। ਸ਼ੋਰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ।

ਅਧਿਆਇ-14 ਬਿਜਲੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ (Chemical Effects of Electric Current)

ਬਿਜਲੀ ਚਾਰਜ ਦਾ ਵਹਾਅ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਧਾਰਾ

1. ਕੀ ਦ੍ਰਵ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਚਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? (DO LIQUIDS CONDUCT ELECTRICITY?): ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਧਾਰਾ ਗੁਜਾਰ ਕੇ ਚਾਲਕ ਅਤੇ ਕੁਚਾਲਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਬਿਜਲੀ ਟੈਸਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।
2. ਬਿਜਲੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ (CHEMICAL EFFECTS OF ELECTRIC CURRENT): ਬਿਜਲੀ ਚਾਲਕ ਘੋਲਾਂ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ। ਫਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ, ਬਿਜਲੀ ਲੇਪਨ।

ਅਧਿਆਇ-15 ਕੁੱਝ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ (Some Natural Phenomena)

ਮੀਂਹ, ਹੜ੍ਹ, ਭੂਚਾਲ, ਸੋਕਾ, ਤੂਫਾਨ, ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ, ਚੱਕਰਵਾਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

1. ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀ (LIGHTENING): ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ। ਉਲਟ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਕਾਰਣ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਅਤੇ ਗੜਗੜਾਹਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੁੱਜਣਾ, ਧੁਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਚਾਲ ਕਾਰਣ।
2. ਰਗੜ ਕਾਰਣ ਚਾਰਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। (CHARGING BY RUBBING), ਰਗੜ ਦੌਰਾਨ ਇਲੈਕਟਰਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਸਥਿਰ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ।
3. ਚਾਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ। (TYPES OF CHARGES AND THEIR INTERACTION), ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਰਗੜਨ ਕਾਰਣ ਧੰਨ ਤੇ ਰਿਣ ਚਾਰਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।
4. ਚਾਰਜ ਦਾ ਸਥਾਨੰਤਰਣ। (TRANSFER OF CHARGE), ਰਗੜ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਛੋਹ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਥਾਨੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ। ਇਨੈਕਟ੍ਰੋਸਕੋਪ ਨੂੰ ਛੋਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣ ਰਾਹੀਂ ਚਾਰਜ ਕਰਨਾ।
5. ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ। (THE STORY OF LIGHTENING): ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਲਵਾਸ਼ਪਾਂ ਦੀ ਰਗੜ ਕਾਰਣ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ। ਉਲਟੇ ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਬਦਲਾ ਦੇ ਟਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ।
6. ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ। (LIGHTENING SAFETY), ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਠਿਕਾਣੇ।
7. ਭੂਚਾਲ (EARTHQUAKE): ਭੂਚਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ, ਭੂਚਾਲ ਨੂੰ ਮਾਪਣਾ।

ਅਧਿਆਇ-16 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (Light)

ਊਰਜਾ ਦਾ ਰੂਪ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਸ ਨਾਲ ਵਸਤਾਂ ਦੇਖਣਾ

1. ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਯੋਗ ਕੌਣ ਬਣਾਂਦਾ ਹੈ? (WHAT MAKES THINGS VISIBLE): ਅਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਣ ਨਾਲ ਉਹ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
2. ਪਰਾਵਰਤਨ ਦੇ ਨਿਯਮ (LAWS OF REFLECTION): ਚਮਕੀਲੇ ਤਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਨ, ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ ਰਾਹੀਂ ਪਰਾਵਰਤਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਿਯਮ, ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੇ ਲੱਛਣ।

3. ਨਿਯਮਬੱਧ ਅਤੇ ਚੁੰਦਲਾ ਪਰਾਵਰਤਨ (REGULAR AND DIFFUSED REFLECTION): ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ ਅਤੇ ਟੇਡੇ-ਮੇਢੇ ਤਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਨ
4. ਪਰਾਵਰਤਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਰਾਵਰਤਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (REFLECTED LIGHT CAN BE REFLECTED AGAIN), ਪੈਰੀਸਕੋਪ ਰਾਹੀਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਨ।
5. ਬਹੁ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ (MULTIPLE IMAGES): ਸਮਾਨੰਤਰ ਦਰਪਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਦੋ ਦਰਪਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਣ 'ਤੇ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਬਣਾਉਣੇ।
6. ਸੂਰਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ : ਸਫੇਦ ਜਾਂ ਰੰਗੀਨ। (SUNLIGHT : WHITE OR COLOURED) ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਰਾਹੀਂ ਸੂਰਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਐਨ।
7. ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ? (WHAT IS INSIDE OUR EYES?), ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਮਾਡਲ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਗਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ।
8. ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ (CARE OF THE EYES): ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੌਸ਼ਣ, ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ, ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਅ।
9. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੀਨ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। (VISUALLY CHALLENGED PERSONS CAN READ AND WRITE), ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
10. ਬ੍ਰੇਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੈ? (WHAT IS THE BRAILLE SYSTEM?): ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਉਭਰਵੇਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰੇਲ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਅਧਿਆਇ-17 ਤਾਰੇ ਅਤੇ ਸੌਰ ਮੰਡਲ (Stars and the Solar System)

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਪੁਲਾੜੀ ਵਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਦੂਰ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ।

1. ਚੰਨ (THE MOON): ਚੰਨ ਦੇ ਆਕਾਰ, ਗਤੀ, ਉਸਦੇ ਚਮਕਣ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਚੰਨ ਦਾ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ।
2. ਤਾਰੇ (THE STARS): ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਗਲੈਕਸੀ ਅਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ।
3. ਤਾਰਾ ਝੁੰਡ (CONSTELLATIONS): ਗਲੈਕਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਜੀਵ ਵਰਗੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਤਾਰਾ ਝੁੰਡ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ੀ।
4. ਸੌਰ ਮੰਡਲ (THE SOLAR SYSTEM): ਸੂਰਜ, ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮੌਜੂਦ ਗ੍ਰਹਿ, ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਅਤੇ ਉਪਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਪੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
5. ਸੌਰ ਮੰਡਲ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ। (SOME OTHER MEMBERS OF THE SOLAR): ਲਘੂ ਆਕਾਸ਼ੀ ਪਿੰਡ ਯੂਮ ਕੇਤੂ (ਪੁੱਛਲੇ ਤਾਰੇ)। ਉਲਕਾਵਾਂ, ਉਲਕਾ ਪਾਤ ਅਤੇ ਬਨਾਵਟੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ।

ਅਧਿਆਇ -18 ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (Pollution Of The Air and Water)

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

1. ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (AIR POLLUTION): ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਬੇਲੋੜੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ
2. ਹਵਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (HOW DOES AIR GET POLLUTED): ਉਦਯੋਗ, ਵਾਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ। ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਾ।

3. ਤਾਜਮਹਿਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ। (CASE STUDY OF THE TAJ MAHAL): ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ , ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਤਾਜਮਹਿਲ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਤਾਜਮਹਿਲ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।
4. ਹਰਾਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਭਾਵ (GREEN HOUSE EFFECT): ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਵਧਦੀ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈ ਆਕਸਾਈਡ ਕਾਰਨ ਹਰਾ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਉਸਦਾ ਸਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਜੀਵਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਅਤੇ ਹਰਾ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ।
5. ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? (WHAT CAN BE DONE?): ਪਥਰਾਟ ਬਾਲਣਾਂ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਵਧਦੇ ਕਾਰਬਨ ਫੁੱਟ ਪਿੰਟ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨ।
6. ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (WATER POLLUTION): ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਬੇਲੋੜੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ।
7. ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? (HOW DOES WATER GET POLLUTED?), ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ। ਗੰਗਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਗੰਗਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ
8. ਜਨਤਕ ਪਾਣੀ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ? (WHAT IS PUBLIC WATER AND HOW IS WATER PURIFIER?), ਜਨਤਕ ਦੁਆਰਾ ਪੀਣ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ। ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ।
9. ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? (WHAT CAN BE DONE?): ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਤਿੰਨ ਆਰ (3-R) ਭਾਵ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ, ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਚੱਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

(ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ)

ਕਿਰਿਆ 1 : ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕੁਟੀਣਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨਾ। (ਪਾਠ : 4, ਪੰਨਾ : 44, ਕਿਰਿਆ : 4.1)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਲੋਹੇ ਦੀ ਕਿੱਲ, ਕੋਲੇ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ, ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਦੀ ਤਾਰ, ਪੈਨਸਿਲ ਦਾ ਸਿੱਕਾ, ਹਥੋੜਾ।

ਕਿਰਿਆ 2 : ਬਿਜਲੀ ਸਰਕਟ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣਾ।(ਪਾਠ : 4, ਪੰਨਾ : 45, ਕਿਰਿਆ : 4.2)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਬਿਜਲਈ ਸੈੱਲ, ਜੋੜਕ ਤਾਰਾਂ, ਬੱਲਬ ਜਾਂ LED, ਲੋਹੇ ਦੀ ਕਿੱਲ, ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਤਾਰ, ਗੰਧਕ, ਕੋਲਾ।

ਕਿਰਿਆ 3 : ਜੰਗ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨਾ।(ਪਾਠ : 4, ਪੰਨਾ : 46, ਕਿਰਿਆ : 4.3)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਜੰਗ, ਪਰਖ ਨਲੀਆਂ, ਪੈਂਟਰੀ ਡਿਸ਼, ਲਿਟਮਸ ਪੇਪਰ (ਲਾਲ ਅਤੇ ਨੀਲਾ), ਇੱਕ ਚਮਚ, ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ 4 : ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।(ਪਾਠ: 4 ,ਪੰਨਾ : 50, ਕਿਰਿਆ: 4.8)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਕਾੱਪਰ ਸਲਫੇਟ, ਜ਼ਿੰਕ ਸਲਫੇਟ, ਆਇਰਨ ਸਲਫੇਟ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੇਖ, ਜ਼ਿੰਕ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ, ਜ਼ਿੰਕ ਦਾ ਪੇਚ, ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਤਾਰ ਜਾਂ ਕਾਤਰਾਂ, ਬੀਕਰ ਜਾਂ ਪਰਖਨਲੀਆਂ, ਟੈਸਟ ਟਿਊਬ ਸਟੈਂਡ, ਟੈਸਟ ਟਿਊਬ ਹੋਲਡਰ।

ਕਿਰਿਆ 5 : ਇੱਕ ਸੈੱਲੀ ਜੀਵ ਅਮੀਬਾ ਅਤੇ ਪੈਰਾਮੀਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਸਥਾਈ ਸਲਾਈਡ ਦਾ ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ ਹੇਠ

ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।(ਪਾਠ : 8, ਪੰਨਾ : 92, ਕਿਰਿਆ : 8.1)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਅਮੀਬਾ ਅਤੇ ਪੈਰਾਮੀਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਸਥਾਈ ਸਲਾਈਡ, ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ, ਛੱਪੜ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਕੱਚ ਦੀ ਸਲਾਈਡ, ਕਵਰ ਸਲਿੱਪ ਆਦਿ।

ਕਿਰਿਆ 6 : ਅੰਡੇ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ।(ਪਾਠ : 8, ਪੰਨਾ: 93, ਕਿਰਿਆ : 8.2)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਇੱਕ ਉਬਲਿਆ ਅੰਡਾ, ਚਾਕੂ।

ਕਿਰਿਆ 7 : ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਝਿੱਲੀ ਦੀ ਸਲਾਈਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।(ਪਾਠ : 8, ਪੰਨਾ : 94, ਕਿਰਿਆ : 8.3)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਇੱਕ ਪਿਆਜ਼, ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ, ਪਾਣੀ, ਕੱਚ ਦੀ ਸਲਾਈਡ, ਕਵਰ ਸਲਿੱਪ, ਬਲੇਡ, ਚਿਮਟੀ, ਮੀਥਾਈਲੀਨ ਬਲੂ।

ਕਿਰਿਆ 8 : ਮਨੁੱਖੀ ਗੱਲੂ ਦੇ ਸੈਲਾਂ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਸਲਾਈਡ ਬਣਾ ਕੇ ਜੰਤੂ ਸੈਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

(ਪਾਠ : 8, ਪੰਨਾ : 94, ਕਿਰਿਆ : 8.4)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਦੰਦ ਖੋਦਣੀ (ਟੁਥਪਿੱਕ) ਜਾਂ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਤੀਲੀ (ਜਿਸਦਾ ਮਸਾਲੇ ਵਾਲਾ ਭਾਗ ਤੋੜਿਆ ਹੋਵੇ), ਕੱਚ ਦੀ ਸਲਾਈਡ, ਆਇਉਡੀਨ ਦਾ ਘੋਲ ਜਾਂ ਮੀਥਾਈਲੀਨ ਬਲਿਊ, ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ, ਕੱਚ ਦੀ ਸਲਾਈਡ, ਕਵਰ ਸਲਿਪ, ਵਾਚ ਗਲਾਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ 9 : ਹਾਈਡ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਬਡਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ।(ਪਾਠ : 9, ਪੰਨਾ : 107, ਕਿਰਿਆ : 9.3)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ, ਹਾਈਡ੍ਰਾ ਦੀ ਸਥਾਈ ਸਲਾਈਡ।

ਕਿਰਿਆ 10 : ਅਸੰਪਰਕ ਬਲ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣਾ।(ਪਾਠ: 11, ਪੰਨਾ : 135, ਕਿਰਿਆ 11.6)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਦੋ ਛਤ ਚੁੰਬਕ, ਗੋਲ ਪੈਨਸਿਲਾਂ ਜਾਂ ਪੈਨ।

ਕਿਰਿਆ 11 : ਸਥਿਰ ਬਿਜਲਈ ਬਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ।(ਪਾਠ : 11, ਪੰਨਾ : 136, ਕਿਰਿਆ : 11.7)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਦੋ ਸਟਰਾਪ, ਧਾਗਾ, ਮੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਟੈਂਡ, ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੀਟ।

ਕਿਰਿਆ 12 : ਦ੍ਰਵ ਬਰਤਨ ਦੇ ਤਲੇ ਤੇ ਦਬਾਅ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਾਲਮ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਪਾਠ: 11, ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ: 138, ਕਿਰਿਆ : 11.8)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਇੱਕ 15 ਸਮ ਲੰਬੀ ਪਾਈਪ, ਪਤਲੀ ਰਬੜ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਗੁਬਾਰਾ, ਬੰਨਣ ਲਈ ਧਾਗਾ ਜਾਂ ਟੇਪ।

ਕਿਰਿਆ 13 : ਦ੍ਰਵ ਬਰਤਨ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਠ: 11, ਪੰਨਾ ਨੰ: 138, ਕਿਰਿਆ : 11.9)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੋਤਲ, ਕੱਚ ਦੀ ਨਲੀ, ਗੁਬਾਰਾ, ਐੱਮ ਸੀਲ ਜਾਂ ਕੁਇਕ ਫਿਕਸ, ਧਾਗਾ ਆਦਿ।

ਕਿਰਿਆ 14 : ਦ੍ਰਵ ਬਰਤਨ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮਾਨ ਡੂੰਘਾਈ ਤੇ ਸਮਾਨ ਦਾਬ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਪਾਠ : 11, ਪੰਨਾ : 139, ਕਿਰਿਆ : 11.10)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਠੰਡੇ ਪੇਅ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਬੋਤਲ, ਕਿੱਲ ਜਾਂ ਸੂਆ, ਗੁਬਾਰਾ।

ਕਿਰਿਆ 15 : ਇਕ ਟੈਸਟਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਸਮਝਣਾ।

(ਪਾਠ : 14, ਪੰਨਾ : 173, ਕਿਰਿਆ : 14.1)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਬੱਲਬ, ਸੈੱਲ(ਬੈਟਰੀ), ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ, ਪੇਚਕਸ ਆਦਿ।

ਕਿਰਿਆ 16 : ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਜਾਂ ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਚਾਲਨ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ।

(ਪਾਠ : 14, ਪੰਨਾ : 173, ਕਿਰਿਆ : 14.2)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਕੱਚ ਦਾ ਬਰਤਨ, ਸੈੱਲ, ਬੱਲਬ, ਤਾਰਾਂ, ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਜਾਂ ਸਿਰਕਾ।

ਕਿਰਿਆ 17 : ਕਸ਼ੀਦਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਾਲਕਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨਾ।(ਪਾਠ :14, ਪੰਨਾ : 175, ਕਿਰਿਆ : 14.4)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਬਲਬ, ਸੈੱਲ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਜਾਂ ਰਬੜ ਦਾ ਵੱਕਣ, ਕਸ਼ੀਦਤ ਪਾਣੀ, ਸਧਾਰਣ ਲੂਣ।

ਕਿਰਿਆ 18 : ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਧਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ।(ਪਾਠ : 14, ਪੰਨਾ : 176, ਕਿਰਿਆ :14.6)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਕੱਚ ਦਾ ਬਰਤਨ, ਸੈੱਲ, ਬੱਲਬ, ਤਾਰਾਂ, ਕਾਰਬਨ ਦੀਆਂ ਛਤਾਂ, ਧਾਤ ਦੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ।

ਕਿਰਿਆ 19 : ਬਿਜਲੀ ਮੁਲੰਮਾਕਰਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ।(ਪਾਠ : 14, ਪੰਨਾ : 178, ਕਿਰਿਆ : 14.7)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਸੈੱਲ, ਤਾਰ, ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ ਦਾ ਘੋਲ, ਤਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ, ਕਸ਼ੀਦਤ ਪਾਣੀ, ਬੀਕਰ।

ਕਿਰਿਆ 20 : ਤਾਰਾ ਝੁੰਡਾ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਧਰੁਵ ਤਾਰੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।

(ਪਾਠ : 17, ਪੰਨਾ : 221 - 223, ਕਿਰਿਆ: 17.5 - 17.8)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਰੀਆਨ ਤਾਰਾ ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਡਲ, ਛੱਤਰੀ, ਕਾਗਜ਼ ਜਾਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ।

ਕਿਰਿਆ 21 : ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਗਤੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

(ਪਾਠ : 17, ਪੰਨਾ : 226, ਕਿਰਿਆ : 17.9)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਫਲੈਸ਼ ਕਾਰਡ।

ਕਿਰਿਆ 22: ਜਾਲਣ ਦੇ ਲਈ ਹਵਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(ਪਾਠ : 6, ਪੰਨਾ : 65, ਕਿਰਿਆ : 6.2)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਮੋਮਬੱਤੀ, ਤਿੰਨ ਚਿਮਨੀਆਂ, ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਢੱਕਣ।

ਕਿਰਿਆ 23: ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਕੱਪ ਜਾਂ ਰਬੜ ਦੇ ਗੁਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰਨਾ।

(ਪਾਠ : 6, ਪੰਨਾ : 67, ਕਿਰਿਆ : 6.4)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਗੁਬਾਰਾ, ਮੋਮਬੱਤੀ, ਮਾਚਿਸ, ਧਾਗਾ ਜਾਂ ਸਟੈਂਡ, ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ 24: ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਲਾਟ ਦੇ ਵੱਖ - ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ।

(ਪਾਠ : 6, ਪੰਨਾ : 70, ਕਿਰਿਆ : 6.5)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਕੱਚ ਦੀ ਸਲਾਈਡ, ਮੋਮਬੱਤੀ, ਮਾਚਿਸ, ਕੱਚ ਦੀ ਨਲੀ, ਧਾਤ ਦੀ ਪਤਲੀ ਤਾਰ, ਚਿਮਟੀ, ਕੋਲਾ।

ਕਿਰਿਆ 25: ਰਗੜ (Friction) ਬਲ ਤਲ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਣਸ਼ੀਲ ਰਗੜ ਨੂੰ

ਵੇਲਨੀ ਰਗੜ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ। (ਪਾਠ : 12, ਪੰਨਾ : 147, 152, ਕਿਰਿਆ : 12.3-12.4)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਕਾਰਡਬੋਰਡ/ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਫੱਟਾ, ਇੱਟ, ਪੈਨਸਿਲ, ਕੱਪੜਾ, ਰੇਤ/ਰੇਗਮਾਰ, ਵੇਲਨਾਕਾਰ ਸ਼ਕਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੈਨਸਿਲਾਂ, ਮੋਟੀ ਕਿਤਾਬ।

ਕਿਰਿਆ 26: ਸੂਰ ਸਾਜ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਪਨ ਕਰਦੇ ਭਾਗ।

(ਪਾਠ : 13, ਪੰਨਾ : 159, ਕਿਰਿਆ : 13.4)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਨਾਰੀਅਲ ਦਾ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ ਖੋਲ ਅਤੇ ਤਾਰ।

ਕਿਰਿਆ 27: ਜਲ ਤਰੰਗ। (ਪਾਠ : 13, ਪੰਨਾ : 160, ਕਿਰਿਆ : 13.5)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਧਾਤ ਦੇ ਕਟੋਰੇ ਜਾਂ ਗਿਲਾਸ (6-8), ਪੈਂਸਿਲ, ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ 28: ਧੁਨੀ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ਪਾਠ : 13, ਪੰਨਾ : 161, ਕਿਰਿਆ : 13.7)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਧਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਗਿਲਾਸ ਅਤੇ ਸੈਲਫੋਨ।

ਕਿਰਿਆ 29: ਧੁਨੀ ਦਾ ਉੱਚਾਪਨ (Loudness) ਅਤੇ ਤਿੱਖਾਪਨ (Pitch)।

(ਪਾਠ : 13, ਪੰਨਾ : 164, ਕਿਰਿਆ : 13.11)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਧਾਤ ਦਾ ਗਿਲਾਸ, ਸਟੀਲ ਦਾ ਚਮਚ, ਥਰਮਾਕੋਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਅਤੇ ਧਾਗਾ।

ਕਿਰਿਆ 30: ਰਗੜ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚਾਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ। (ਪਾਠ : 15, ਪੰਨਾ : 185-186, ਕਿਰਿਆ : 15.1-15.3)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਬਾਲਪੈਂਨ ਦੀ ਖਾਲੀ ਰੀਫਿਲ, ਪਾਲੀਥੀਨ, ਉੱਨ ਦੇ ਕਪੜੇ, ਗੁਬਾਰਾ, ਖੁਸ਼ਕ ਵਾਲ, ਰਬੜ, ਸਟੀਲ ਦਾ ਚਮਚ।

ਕਿਰਿਆ 31: ਇੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦਰਸ਼ੀ (Electroscope) ਬਣਾਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਾਰਜਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨਾ।

(ਪਾਠ : 15, ਪੰਨਾ : 187, ਕਿਰਿਆ : 15.4)

ਕਿਰਿਆ 32: ਪਰਾਵਰਤਨ ਦੇ ਨਿਯਮ (Laws of Reflection) ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

(ਪਾਠ : 16, ਪੰਨਾ : 199, ਚਿੱਤਰ 16.1)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ, ਦਰਪਣ ਹੋਲਡਰ, ਡਰਾਇੰਗ ਸ਼ੀਟ, ਕੰਘ, ਡਰਾਇੰਗ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਟਾਰਚ।

ਕਿਰਿਆ 33: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਪਰਾਵਰਤਨ (Multiple Reflection) ਦੁਆਰਾ ਬਣੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਲੀਡੀਓਸਕੋਪ (Kaleidoscope) ਬਣਾਉਣਾ।

(ਪਾਠ : 16, ਪੰਨਾ : 204, ਕਿਰਿਆ : 16.5-16.6)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ, ਸਟੈਂਡ, ਸਿੱਕਾ, ਗੱਤਾ, ਕਾਗਜ਼, ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ, ਗੂੰਦ, ਟੇਪ।

ਕਿਰਿਆ 34: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਵਰਣ-ਵਿਖੇਪਨ (Dispersion)। (ਪਾਠ : 16, ਪੰਨਾ : 205, ਕਿਰਿਆ : 16.7)

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਸਮਤਲ ਦਰਪਣ, ਕਟੋਰੀ, ਸਫ਼ੇਦ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੀਟ।

ਨੋਟ :- ਸਮੂਹ ਸਾਇੰਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਆਦਿ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ/ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀ
ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ = 70
ਪ੍ਰਯੋਗੀ = 20
ਸੀ.ਸੀ.ਈ.= 10
ਕੁੱਲ ਅੰਕ: =100

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ

ਵਿਸ਼ਾ	ਭਾਗ-I ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-15 (15×1=15)	ਭਾਗ-II ਪਾਠ- ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪਾਠ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਕੁੱਲ ਅੰਕ =55)			
		ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ, ਸਹੀ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ, ਸਹੀ ਗਲਤ ਦੱਸੋ)	ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)	ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)	ਨਕਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
ਭਾਗ-I ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ	6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (6×1=6)	4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4×1=4)	2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (2×2=4)	1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1×3=3) (ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ)	1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10 ਅੰਕ) 12 ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 10 ਸਥਾਨ ਭਰਨੇ ਹੋਣਗੇ।
ਭਾਗ-II ਸਾਡਾ ਅਤੀਤ- III	6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (6×1=6)	6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (6×1=6)	2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (2×2=4)	4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4×3=12) (ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ)	-----
ਭਾਗ-III ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜੀਵਨ	3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (3×1=3)	2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (2×1=2)	2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (2×2=4)	2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (2×3=6) (ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ)	-----

ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਅਤੇ CCE ਸਬੰਧੀ ਹਦਾਇਤਾਂ

Theory Paper.	Practical (20 Marks)	CCE (10 Marks)
70 (Marks)	<p>➤ 5 ਅੰਕ ਮੌਕੇ ਤੇ ਚਾਰਟ ਮੇਕਿੰਗ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਚਾਰਟ ਮੇਕਿੰਗ ਲਈ Topics ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਗੇ।</p> <p>➤ 5 ਅੰਕ ਮੌਕੇ ਤੇ 'ਨਕਸ਼ਾ ਭਰੋ ਗਤੀਵਿਧੀ' ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਨਕਸ਼ਾ ਭਰਨ ਲਈ Topics ਭੂਗੋਲ ਭਾਗ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਗੇ।</p> <p>➤ 5 ਅੰਕ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਬੰਧੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁੰਦਰ ਕਾਪੀ ਦੇ ਹੋਣਗੇ।</p> <p>➤ 5 ਅੰਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਰਕ:- ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਰਕ ਲਈ Topics ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-</p> <p>ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ/ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।</p> <p style="text-align: center;">ਜਾਂ</p> <p>ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਾਠ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ, 1885-1919 ਈ.) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।</p> <p style="text-align: center;">ਜਾਂ</p> <p>ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਰੂਚੀ = 2.5 Marks. • ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ (Conduct) = 2.5 Marks. • ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੜਾਓ ਪੰਜਾਬ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ Role Play/ Timeline/ Mind Map/Globe, ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਿਲੇਬਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ = 5 Marks <p>ਨੋਟ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ/ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੋਟ ਬੁੱਕਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਵੱਖਰੀਆਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਫਾਈਲਜ਼/ਸਕਰੈਪ ਬੁੱਕ ਆਦਿ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ➤ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਇੰਟਰਨਲ ਹੋਣਗੇ (ਇਹ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਕੂਲ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੈਣਗੇ)।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਭਾਗ	ਪਾਠ ਦਾ ਨਾਂ
ਭਾਗ-I ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ	ਸਾਧਨ- ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ
	ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ
	ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ
	ਸਾਡੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ
	ਆਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
ਭਾਗ-II ਸਾਡਾ ਅਤੀਤ- III	ਕਿੱਥੇ, ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ
	ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ
	ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਬਣਤਰ, ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
	ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ
	ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਸਮਾਜ
	ਦਸਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ
	1857 ਈ. ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ
	ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ
	ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ
	ਜਾਤੀ-ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ
	ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਰਿਵਰਤਨ
	ਕਲਾਵਾਂ: ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਸਾਹਿਤ, ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ
	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ: 1885-1919
	ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼: 1919-1947
ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਭਾਰਤ	
ਭਾਗ-III ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜੀਵਨ	ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ
	ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੁਢਲੇ ਕਰਤੱਵ
	ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮੁੱਢਲੇ ਕਰਤੱਵ
	ਸੰਸਦ ਬਣਤਰ, ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
	ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਨਕਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਭਾਗ-I : ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪਾਠਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਣਗੇ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਥਾਨ ਦਰਸਾਓ:-

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਮੈਦਾਨ
2. ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਦਰਿਆ
3. ਜਲੌਢੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰ
4. ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਰਾਜ
5. ਸਦਾਬਹਾਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰ
6. ਪਰਬਤੀ ਅਤੇ ਡੈਲਟਾ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਖੇਤਰ
7. ਕੱਚੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
8. ਮੈਗਨੀਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
9. ਸੋਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
10. ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
11. ਅਬਰਕ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
12. ਬਾਕਸਾਈਟ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
13. ਕੋਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
14. ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ
15. ਚਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਥਾਨ
16. ਕਣਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਥਾਨ
17. ਝੋਨਾ (ਚਾਵਲ) ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਥਾਨ
18. ਕਪਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਥਾਨ
19. ਪਟਸਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਥਾਨ

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ Delete ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:-

ਜਮਾਤ 8ਵੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ 20% ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ।

ਪਾਠ-1 ਸਾਧਨ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਮਨੱਖੀ ਸਾਧਨ ਦੂਜੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?

ਪਾਠ-2 ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ?

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ।

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਨਕਸ਼ਾ :- ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਜਿਥੇ ਤਲਾਬ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਪਾਠ-3 ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਬਹੁ-ਉਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

2. ਕੋਵਿਲੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਕੱਚਾ ਲੋਹਾ ਕਿਹੜਿਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ?

ਨਕਸ਼ਾ :- ਯੂਰੇਨੀਅਮ , ਜਲ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ

ਪਾਠ-4 ਸਾਡੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਸ਼ਗਾੜੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

2. ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਪਟਸਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਲਾਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ।

2. ਨਿਰਬਾਹ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ ?

ਨਕਸ਼ਾ :- ਕੋਫੀ , ਸੱਕੀ।

ਪਾਠ-8 ਆਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਆਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ?

2. ਭੂਮੀ ਖਿਸਕਣ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

1. ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭੂਚਾਲ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

ਪਾਠ-9 (ਕਿਥੇ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ)

1. ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਜਨੇ ਰੱਖੀ ?

2. ਅਬਝਾਰ , ਮੋਗਜੀਨ ਆਦਿ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

ਪਾਠ-10 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੀਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

1. ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਤੀਜੇ ਯੁੱਧ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।

2. ਸਹਾਇਕ ਸੰਧੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਪਾਠ-11 ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਬਣਤਰ

1. ਬੋਰਡ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਿਆ?

2. ਇੰਡੀਅਨ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

ਪਾਠ-12 ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ

1. ਮਹਿਲਵਾੜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ?

2. ਰਵਿਤਵਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੋ?

3. ਖੇਤੀ ਵਣਜੀਕਰਣ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ?

ਪਾਠ-13 ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਕਥਾਇਲੀ ਸਮਾਜ

1. ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਰੋਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

2. ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਦਿ ਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਦਰੋਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

ਪਾਠ-14 ਦਸਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ

1. ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ ।

2. ਕੋਇਲੋ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ?

ਪਾਠ-15 1857 ਈ. ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ

1. ਅੱਵਧ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।

2. 1857 ਈ. ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ?

ਪਾਠ-16 ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ

1. ਹੰਟਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲਿਖੋ।

2. ਆਧੁਨਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।

ਪਾਠ-17 (ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ)

1. ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਦਸਾ ਸੁਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

2. ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?

3. ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਦਸਾ ਸੁਧਾਰਨ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ?

ਪਾਠ-18 ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ

1. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੀਚੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

2. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਛੁਟ ਛਾਤ ਪਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ।

ਪਾਠ-19 ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਰਿਵਰਤਨ

1. ਮਦਰਾਸ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

2. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ?

ਪਾਠ-20 (ਕਲਾਵਾਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਸਾਹਿਤ, ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ ਅਦਿ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਰਤਨ)

1. 'ਲਘੂ-ਵਾਦਤ' ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?

2. 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।

3. ਕਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਪਾਠ-21 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ

1. ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਸਨ?

ਪਾਠ-22 (ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼)

1. ਖਿਲਾਫਤ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
2. ਸਿਵਲ ਨਾ ਫਰਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

ਪਾਠ-23 (ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਭਾਰਤ)

1. ਜੁਨਾਗੜ੍ਹ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?
2. ਦੇਸੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ?
3. ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਪਾਠ-24 ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕਦੋਂ ਕਦੋਂ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਏ ਗਏ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 2 ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਏ?

ਪਾਠ -26 ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮੁਢਲੇ ਕਰਤੱਵ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਆਰਥਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਇੱਕ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ? ਕਿਵੇਂ?

ਪਾਠ 27 ਸੰਸਦ -ਬਣਤਰ, ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਲਟਕਵੀਂ ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸ਼ਾਸਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ?

ਪਾਠ 28 ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

5

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?

ਪਾਠ -29 ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

ਪ੍ਰ 1 ਅਨਪੜਤਾ ਕਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ?

ਨੋਟ:- ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੇਪਰ ਪੈਟਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ

ਸਮਾਂ : 2 ਘੰਟੇ

ਕੁਲ ਅੰਕ-40

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਅੰਕ -50

ਸੀ.ਸੀ.ਈ ਅੰਕ -10

ਕੁੱਲ ਅੰਕ-100

1. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਲ 4 ਭਾਗ (ੳ, ਅ, ਏ ਅਤੇ ਸ) ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਲ 20 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
3. ਭਾਗ 'ੳ' ਵਿੱਚ ਕੁਲ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਹੁ ਵਿਕਲਪਿਤ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਨੰਬਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
4. ਭਾਗ 'ਅ' ਵਿੱਚ ਕੁਲ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 2 ਨੰਬਰ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
5. ਭਾਗ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਕੁਲ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਚਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
6. ਭਾਗ 'ਸ' ਵਿੱਚ ਕੁਲ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

1. ਮੁਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ

(ੳ) ਉਦੇਸ਼ (ਅ) ਸਮਾਨ (ਏ) ਨਿਯਮ

(ਸ) ਮੁਢਲੇ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਗੁਣ (ਹ) ਸੀ.ਪੀ. ਆਰ.

2. ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ

(ੳ) ਭੋਜਨ (ਅ) ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ (ਏ) ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ

(ਸ) ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਕ (ਹ) ਦੁੱਧ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਭੋਜਨ ਹੈ

(ਕ) ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ (ਖ) ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਯਮ

3. ਵਿਟਾਮਿਨ

(ੳ) ਮਹੱਤਵ (ਅ) ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ

4. ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ

(ੳ) ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਅ) ਪੇਂਡੂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਜਨਮ

(ਏ) ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਖੇਡਾਂ

5. ਸੁਨਹਿਰੀ ਲੜਕਾ ਸ੍ਰੀ ਅਭਿਨਵ ਬਿੰਦਰਾ

(ੳ) ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ (ਅ) ਮੁੱਢਲਾ ਜੀਵਨ (ਏ) ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਪ੍ਰਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਣਾ

(ਸ) ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ (ਹ) ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਾਣ ਮੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ।

6. ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ

- (ੳ) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅਰਥ, ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ।
- (ਅ) ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ।

7. ਯੋਗ

- (ੳ) ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਟੀਚਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ (ਅ) ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਯੋਗ

8. ਨਸ਼ਿਆਂ ਪ੍ਰਤਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ

- (ੳ) ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ (ਅ) ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ
- (ੲ) ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਭਾਗ

ਗਰੁੱਪ ਓ ਖੇਡਾਂ

ਨੋਟ:- ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਇੱਕ ਖੇਡ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਖੇਡਾਂ -ਫੁਟਬਾਲ, ਹਾਕੀ, ਹੈਂਡਬਾਲ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਕਬੱਡੀ, ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ, ਕ੍ਰਿਕਟ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ, ਤੈਰਾਕੀ, ਖੋ-ਖੋ ਟੇਬਲ ਟੇਨਿਸ

ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਖੇਡਾਂ-ਹਾਕੀ, ਹੈਂਡਬਾਲ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਕਬੱਡੀ, ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ, ਕ੍ਰਿਕਟ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਖੋ-ਖੋ, ਸੋਫਟਬਾਲ ਅਤੇ ਤੈਰਾਕੀ

ਗਰੁੱਪ ਅ ਦੌੜਾਂ

ਨੋਟ: ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਈਵੈਂਟਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਈਵੈਂਟ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲੜਕੀਆਂ (1) 50 ਮੀਟਰ (2) 200 ਮੀਟਰ

ਲੜਕੇ (1) 100 ਮੀਟਰ (2) 400 ਮੀਟਰ

ਛਾਲਾਂ : ਲੰਮੀ ਛਾਲ ਜਾਂ ਉੱਚੀ ਛਾਲ

ਸੁੱਟਾਂ : ਕ੍ਰਿਕਟ ਬਾਲ ਸੁੱਟਣ ਜਾਂ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਣਾ : 6: ਪੈਂਡ (ਲੜਕੇ) 4 ਪੈਂਡ (ਲੜਕੀਆਂ)

ਗਰੁੱਪ (ੲ) ਜਮਨਾਸਟਿਕ :ਬਿਨਾਂ ਅਪਰੇਟਸ ਤੋਂ ਜਾਂ ਅਪਰੇਟਿਸ ਨਾਲ

ਗਰੁੱਪ (ਸ) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਯੋਗਾ (2) ਲੌਕ ਨਾਚ (3) ਕੈਲਿਸਥੈਨਿਕਸ (ਹਲਕੀਆਂ ਜਮਨਾਸਟਿਕ ਕਸਰਤਾਂ) (4) ਛੋਟੀਆਂ ਖੇਡਾਂ (5) ਰੀਲੇ ਦੌੜਾਂ।

(ਖੇਡਾਂ)

(1) ਫੁਟਬਾਲ

1. ਪਾਸ : ਕਰਾਸ, ਸਪੀਡ, ਬੈਕ ਪਾਸ ਅਤੇ ਪਾਸ ਥਰੂ ਬੈਕ।
2. ਗੋਲ ਕੀਪਿੰਗ : ਪੈਨਲਟੀ ਕਿੱਕ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਬਚਾਉਣਾ।
3. ਟੈਕਲਿੰਗ: (ੳ) ਸਲਾਇਡਿੰਗ ਟੈਕਲ (ਅ) ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਅਭਿਆਸ।
4. ਡਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਝਕਾਨੀ ਦੇਣਾ
5. ਖੇਡ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ

(2) ਹੈਂਡਬਾਲ

1. ਮੁੱਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ
2. ਟੀਮ ਡੀਫੈਂਸ ਜਾਂ ਬਚਾਓ: ਜੋਨਲ ਡੀਫੈਂਸ
3. ਪੂਰੀ ਖੇਡ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(3) ਵਾਲੀਬਾਲ

1. ਮੁੱਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ
2. ਪਾਸ : (ੳ) ਫਾਰਵਰਡ ਡਾਇਵ ਅਤੇ ਪਾਸ (ਅ) ਸਾਇਡ ਰੋਲਿੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਦਾ ਪਾਸ।
3. ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ : (ੳ) ਛੋਟੇ ਪਾਸ ਦੇ ਸਮੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਰਨੀ (ਅ) ਸਿੰਪਲ ਅਟੈਕ ਕੋਬੀਨੇਸ਼ਨ
4. ਬਲਾਕ (ੳ) ਦੁਹਰਾ ਬਲਾਕ (ਅ) ਤੀਹਰਾ ਬਲਾਕ ਕਰਨਾ।
5. ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ।

(4) ਬਾਸਕਟਬਾਲ

1. ਮੁੱਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ।
2. ਪਿਵਟਿੰਗ।
3. ਡਾਜ਼ਿੰਗ : ਡਾਜ਼ ਕਰਨਾ
4. ਪੂਰੀ ਖੇਡ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(5) ਹਾਕੀ

1. ਮੁੱਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ
2. ਸਕੂਪ (ੳ) ਪੁਸ਼ ਸਕੂਪ
3. ਫਲਿਕ (ੳ) ਸਿੱਧੀ ਫਲਿਕ (ਅ) ਪਿੱਛੇ ਫਲਿਕ ਕਰਨਾ (ੲ) ਫਲਿਕ ਆਨ ਦੀ ਰੋਂਗ ਡੁੱਟ
4. ਡਾਜ਼:(ੳ) ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਡਾਜ਼ ਕਰਨਾ (ਅ) ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਡਾਜ਼ ਕਰਨਾ (ੲ) ਦੋਹਰਾ ਡਾਜ਼
5. ਪੂਰੀ ਖੇਡ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(6) ਕ੍ਰਿਕਟ

1. ਬੈਟਿੰਗ : ਕੱਟ ,ਗਲੇਸ, ਸਵੀਪ
2. ਬਾਉਲਿੰਗ :(ੳ) ਆਊਟ, ਸਵਿੰਗ , ਇੰਨ ਸਵਿੰਗ (ਅ) ਆਫ ਬਰੇਕ ਅਤੇ ਗੁਗਲੀ
3. ਫੀਲਡਿੰਗ : ਉੱਚੀ ਕੈਚ ਅਤੇ ਸਲਿੱਪ ਕੈਚ
4. ਟੈਕਟਿਸ : ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਉਲਿੰਗ ਅਤੇ ਬੈਟਿੰਗ ਲਈ ਟੈਕਟਿਸ (ਫੀਲਡ ਪਲੇ ਸਿੰਗ)

ਖੋ-ਖੋ

1. ਮੁੱਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ
2. ਦੌੜਦੇ ਹੋਏ ਡਾਈਵ ਕਰਨਾ (ਰਨਿੰਗ ਡਾਈਵ)
3. ਟੈਕਟਿਸ : ਖੇਡਣ ਦਾ ਢੰਗ ,ਇਕਹਿਰੀ ਅਤੇ ਦੁਹਰੀ ਖੇਡ
4. ਪੂਰੀ ਖੇਡ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(8) ਬੈਡਮਿੰਟਨ

1. ਸ਼ਾਟ : (ੳ) ਸਮੈਸ਼ (ਫੋਰ ਹੈਂਡ ਅਤੇ ਬੈਕ ਹੈਂਡ) (ਅ) ਡਰੋਪ ਹੈਂਡ ਅਤੇ ਬੈਕ ਹੈਂਡ
(ੲ) ਡਰੋਪ ਸ਼ਾਟ (ਫੋਰ ਹੈਂਡ ਅਤੇ ਬੈਕ ਹੈਂਡ)
2. ਸ਼ਾਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰੀਸੀਵ ਕਰਨਾ
(ੳ) ਸ਼ਾਟ ਜਾਂ ਸਮੈਸ਼ (ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਨਾਲ਼) (ਅ) ਡਰਾਅ ਸ਼ਾਟ (ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਨਾਲ਼)
(ੲ) ਨੈਟ ਸ਼ਾਟ (ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਨਾਲ਼)
3. ਇਕਹਿਰੀ ਅਤੇ ਦੁਹਰੀ ਖੇਡ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(9) ਬਾਕਸਿੰਗ

1. ਹਮਲਾ ਤੇ ਬਚਾਓ।
2. ਮੁੱਢਲੇ ਪੰਚ : (ਹੁੱਕਾ ਅਤੇ ਅੱਪਰ ਕੱਟ)।
3. ਹੁੱਕਾਂ ਅਤੇ ਅੱਪਰ ਕੱਟਾਂ ਲਈ ਬਚਾਓ।
4. ਬਾਊਟ (ਬਾਕਸਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲਾ)।

(10) ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ

1. ਕਲਾ ਜੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਚਾਓ।
2. ਸਖੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਚਾਓ।
3. ਨੈਲਸਨ - ਇਕਹਿਰੀ ਅਤੇ ਦੋਹਰੀ।
4. ਰਗੜਾ ਬਚਾਓ।
5. ਕੁੰਡਾ ਬਚਾਓ।

(11) ਕਬੱਡੀ

1. ਮੁਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ
2. ਟੈਕਸਿਟ
3. ਡਾਈਵਿੰਗ
4. ਪੰਜਾਬ ਸਟਾਇਲ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਇਲ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(12) ਤੈਰਾਕੀ

1. ਇੰਡੀਵੀਜ਼ੁਅਲ ਮੈਡਲੇ ਅਤੇ ਮੈਡਲੇ ਰੀਲੇਅ ਅਤੇ ਫਰੀ ਸਟਾਇਲ ਰੀਲੇਅ
2. ਬੱਟਰ ਸਟਰੋਕ
3. ਡਾਈਵਿੰਗ : (ੳ) ਬੈਕ ਡਾਇਵ (ਅ) ਇੰਨ ਵਰਡ ਡਾਇਵ

(13) ਜਿਨਮਾਸਟਿਕ

ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ : 1. ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਸਰਤਾਂ :-

(ੳ) ਹੈਂਡ ਸਪਰਿੰਗ ਟੂ ਦੀ ਡਾਈਵ ਰੋਲ (ਅ) ਰਾਊਂਡ ਆਫ ਟੂ ਬੈਕ ਰੋਲ ਟੂ ਹੈਂਡ ਸਟੈਂਡ

2. ਹੋਰੀ ਜੈਂਟਲ ਬਾਰ

(ੳ) ਅੱਪ ਸਟਾਰ ਵਿੱਦ (ਨਾਲ਼) ਓਵਰ ਗਰਿੱਪ (ਅ) ਅੱਪ ਸਟਾਰ ਵਿੱਦ (ਨਾਲ਼) ਅੰਡਰ ਗਰਿੱਪ

(ੲ) ਸ਼ਾਟ ਸਰਕਲ

3. ਰੋਮਨ ਰਿੰਗ

(ੳ) ਸਿੰਪਲ ਸਵਿੰਗ ਅੱਪ
ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ

(ਅ) ਸਵਿੰਗਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਨਵਰਵਡ ਹੈਂਗ

1. ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਸਰਤਾਂ

(ੳ) ਰਾਊਂਡ ਆਫ ਨਾਲ ਬੈਕ ਰੋਲ ਨੂ ਹੈਂਡ ਸਟੈਂਡ (ਅ) ਸਪਲਿਟ ਸੀਵਿੰਗ (ੲ) ਸਲੋਅ ਹੈਂਡ ਸਪਰਿੰਗ

2. ਵਾਲਟਿੰਗ ਬਾਕਸ : ਹੈਂਡ ਸਪਰਿੰਗ

3. ਬੀਮ : ਜੰਪ ਵਿੱਚ ਸਪਲਿਟ

4. ਅਨਈਵਨ ਬਾਰ : (ੳ) ਅਪਰ ਬਾਰ ਤੇ ਘੁੰਮਣਾ (ਅ) ਬੈਕ ਅੱਪ ਸਾਈਜ਼
ਯੋਗ

(ੳ) ਹਲ ਆਸਣ (ਅ) ਯੋਗ ਮੁਦਰਾ ਆਸਣ (ੲ) ਮਯੂਰ ਆਸਣ (ਸ) ਸੁਰੀਆ ਨਮਸਕਾਰ ਆਸਣ

(ਹ) ਸ਼ਵ ਆਸਣ

(ਅ) ਕੈਲਿਸਥੈਨਿਕਸ

1. ਤਾਲ ਮਈ ਕਸਰਤਾਂ 2. ਡੰਬਲ ਨਾਲ ਕਸਰਤਾਂ 3. ਲੇਜ਼ੀਅਮ ਨਾਲ ਕਸਰਤਾਂ

(ੲ) ਲੋਕ ਨਾਚ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲਕੀਆਂ ਲਈ

(ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਨਾਚ (ਅ) ਹਰਿਆਣਾ ਲੋਕ ਨਾਚ (ੲ) ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਲੋਕ ਨਾਚ

(ਸ) ਛੋਟੀਆਂ ਖੇਡਾਂ :- ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

(ਹ) ਗੀਲੇਜ਼ 1. ਲੇਟਰਟ ਬਾਲ ਪਾਸ ਗੀਲੇਜ਼ 2. ਕਾਂਗੜ ਗੀਲੇਅ

3. ਵਰਾਗ ਜੰਪ ਗੀਲੇਅ 4. ਰਾਊਂਡ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਗੀਲੇਅ

(14) ਸੋਫਟ ਬਾਲ

1. ਮੁੱਢਲੀ ਸਕਿਲ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ 2. ਖੇਡ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਟੈਕਟਿਸ

3. ਪੂਰੀ ਖੇਡ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ - 8 (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ)

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ

ਸਮਾਂ : 3-00 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ : 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ : 40 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ : 100 ਅੰਕ

ਲਿਖਤੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਅਗਵਾਈ ਲੀਗਾਂ (ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ)

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (ਭਾਗ ਓ, ਭਾਗ ਅ, ਭਾਗ ਏ ਅਤੇ ਭਾਗ ਸ)) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।
2. ਭਾਗ ਓ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਇਪ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ 1-1 ਅੰਕ ਦੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
3. ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11 ਤੋਂ 15 ਤੱਕ 2-2 ਅੰਕ ਦੇ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
4. ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16 ਤੋਂ 21 ਤੱਕ 3-3 ਅੰਕ ਦੇ 6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
5. ਭਾਗ ਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 22 ਤੋਂ 23 ਤੱਕ 6-6 ਅੰਕ ਦੇ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
6. ਭਾਗ ਓ, ਅ, ਏ ਅਤੇ ਭਾਗ ਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਭਾਗ ਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਭਾਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਗ ਸ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਂ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	6 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
1	ਐਮ.ਐਸ.ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਮੇਲ ਮਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ	5	2		1	
2	ਇੰਟਰਨੈੱਟ	9	1	1		1
3	ਇੰਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ	7	2	1	1	C
4	ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ	6	1	1	1	C
5	ਐਡਵਾਂਸਡ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ	6	1	1	1	
6	ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸਲ ਨਾ ਲਜਾਣ-ਪਛਾਣ	7	2	1	1	
7	ਮੈਮਰੀ ਯੂਨਿਟਸ ਅਤੇ ਜਨਰੇਸ਼ਨਜ਼	10	1	1	1	1
	ਕੁੱਲ ਜੋੜ	50	10	10	18	12

ਪਾਠ 1: ਐਮ.ਐਸ.ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਮੇਲ ਮਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

ਟੇਬਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?, ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ?, ਟੇਬਲ ਵਿਚ ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲ ਨੂੰ ਮਾਡੀਫਾਈ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀਜ਼ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ), ਸੈਲਾਂ ਨੂੰ ਸਪਲਿਟ ਕਰਨਾ, ਸੈਲਾਂ ਨੂੰ ਮਰਜ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲ ਨੂੰ ਸਪਲਿਟ ਕਰਨਾ, ਮੇਲ ਮਰਜ

ਪਾਠ 2: ਇੰਟਰਨੈੱਟ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੀ ਹੈ?, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕੰਮ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਮੋਡਮ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਟੂਲਸ, ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਿੰਗ

ਪਾਠ 3: ਇੰਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਇੰਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਵੈਬ ਸਾਈਟ, ਸਰਚਿੰਗ, ਵੈਬ ਸਰਫਿੰਗ, ਆਫ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਆਨ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ, ਡਾਊਨਲੋਡਿੰਗ, ਨੈੱਟ ਬੈਕਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?, ਆਨ ਲਾਈਨ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?, ਆਨ ਲਾਈਨ ਰਿਜ਼ਲਟ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?, ਮੋਬਾਇਲ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ

ਪਾਠ 4: ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਨਵੀਂ ਸਲਾਈਡ ਇਨਸਰਟ ਕਰਨਾ, ਲੇਅ ਆਊਟ ਅਤੇ ਆਊਟ ਸ਼ੇਪ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ, ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਵਿਓ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ, ਟ੍ਰਾਂਜ਼ੀਸ਼ਨ, ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ

ਪਾਠ 5: ਐਡਵਾਂਸਡ ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ

ਸਲਾਈਡ ਦੀ ਦਿੱਖ ਬਦਲਣਾ, ਆਬਜੈਕਟ ਲਗਾਉਣਾ, ਤਸਵੀਰ ਲਗਾਉਣਾ, ਮੂਵੀ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਫਾਈਲਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ

ਪਾਠ 6 ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐਕਸਲ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐਕਸਲ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐਕਸਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਸਤੇਮਾਲ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐਕਸਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐਕਸਲ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਭਾਗ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ (ਟਰਮੀਨੋਲੋਜੀ, ਐਕਸਲ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਫਾਈਲ ਸੇਵ ਕਰਨਾ, ਐਕਸਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ

ਪਾਠ 7: ਮੈਮਰੀ ਯੂਨਿਟਸ ਅਤੇ ਜਨਰੇਸ਼ਨਜ਼

ਮੈਮਰੀ ਕੀ ਹੈ, ਮੈਮਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਮੈਗਨੇਟਿਕ ਡਿਸਕ ਦਾ ਫਿਜ਼ਿਕਲ ਸਟਰਕਚਰ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਜਨਰੇਸ਼ਨਜ਼

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਸਮਾਂ-3 ਘੰਟੇ

ਅੰਕ -40

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅੰਕ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:

ਸੈਕਸ਼ਨ - ਏ	ਵਾਇਵਾ- ਵੋਸ	5
ਸੈਕਸ਼ਨ - ਬੀ	ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਿਕਾਰਡ ਫਾਇਲ	5
ਸੈਕਸ਼ਨ - ਸੀ	ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ	10
ਸੈਕਸ਼ਨ - ਡੀ	ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ	20

1. **ਸੈਕਸ਼ਨ - ਏ** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੱਸਣੀ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣਗੇ। **1x5=5 ਅੰਕ**
2. **ਸੈਕਸ਼ਨ - ਬੀ** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਿਕਾਰਡ ਫਾਇਲ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। **5 ਅੰਕ**
3. **ਸੈਕਸ਼ਨ - ਸੀ** ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ /ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੰਜ ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਪੇਪਰ ਸੈੱਟਰ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। **2 x5=10 ਅੰਕ**

4. **ਸੈਕਸ਼ਨ - ਡੀ** ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ / ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੱਸ ਦੱਸ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਪੇਪਰ ਸੈੱਟਰ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। **2 × 10=20 ਅੰਕ**

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 1. ਐਮ.ਐਸ. ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਇਨਸਰਟ ਟੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਟਾਈਮ-ਟੇਬਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 2. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਇੱਕ ਟੇਬਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂ					
ਇਨਰੋਲਮੈਂਟ ਸੰਬੰਧੀ					
ਲੜੀ ਨੰ	ਜਮਾਤ	ਐਸ.ਸੀ	ਬੀ.ਸੀ.	ਜਨਰਲ	ਕੁੱਲ
1	ਅਠਵੀਂ	10	11	12	33
2.	ਸੱਤਵੀਂ	12	12	12	36
3	ਛੇਵੀਂ	29	13	12	39

(i) ਲੜੀ ਨੰ 1 ਦੇ ਉਪਰ ਇੱਕ ਰੋਅ ਹੋਰ ਇਨਸਰਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਨੰਵੀਂ ਦਾ ਡਾਟਾ ਐਂਟਰ ਕਰੋ।

(ii) ਕਾਲਮ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਹੈਡਿੰਗ ਨਾਮ ਦਾ ਕਾਲਮ ਇਨਸਰਟ ਕਰੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਭਰੋ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ www.google.com ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ “ Historical Places of Punjab” ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਸਰਚ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 4 ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.pseb.ac.in ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 5. ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਲਾਈਡਾਂ ਬਣਾਓ। ਪ੍ਰੈਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫੋਟੋ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਵਰਡ ਆਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ।

ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਈਡ : ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਪਰਭਾਸ਼ਾ

ਦੂਜੀ ਸਲਾਈਡ : ਇਨਪੁੱਟ ਡਿਵਾਈਸ

ਤੀਸਰੀ ਸਲਾਈਡ : ਆਊਟਪੁੱਟ ਡਿਵਾਈਸ

ਪ੍ਰੈਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੇਵ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 6. ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ 8 ਸਲਾਈਡਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਜ਼ਨਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾਓ।

(i) ਹਰ ਇੱਕ ਸਲਾਈਡ ਦਾ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਅਲੱਗ-ਅੱਲਗ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰ Insert Picture or Clip Art ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਿਕਚਰ ਇਨਸਰਟ ਕਰੋ।

(ii) ਸਲਾਈਡ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 7. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

A	B	C	D
Sr no	Name	Class	Section
1	RAMAN	VI	A
2	SHITAL	VII	A
3	HARPREET SINGH	VIII	A

- (i) ਕਾਲਮ A ਅਤੇ ਕਾਲਮ C ਡਾਟਾ ਸੀਰੀਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
- (ii) ਕਾਲਮ D ਵਿੱਚ ਫਿਲ ਹੈਂਡਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਭਰੋ।
- (iii) ਫਾਈਲ ਨੂੰ Student data ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੇਵ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 8. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੈਮਰੀ ਯੂਨਿਟ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹੀ ਮਿਲਾਣ ਕਰੋ।

1.	ਬਿਟ (Bit)	(1)	1 KB=1024 Bytes
2	ਨਿਬਲ (Nibble)	(2)	1 GB=1024 MB
3	ਬਾਈਟ (Byte)	(3)	4 ਬਿਟਸ ਦਾ ਸਮੂਹ
4	ਕਿਲੋ ਬਾਈਟ (KB)	(4)	1 TB=1024 GB
5	ਮੈਗਾ ਬਾਈਟ (MB)	(5)	8 ਬਿਟਸ ਦਾ ਸਮੂਹ
6	ਗੀਗਾ ਬਾਈਟ (GB)	(6)	1 PB=1024 TB
7	ਤੈਰਾ ਬਾਈਟ (TB)	(7)	ਬਾਈਨਰੀ ਡਿਜ਼ਿਟ 0 ਜਾਂ 1
8	ਪੈਂਟਾ ਬਾਈਟ (PB)	(8)	1 MB=1024 KB

ਪ੍ਰਯੋਗ 9. ਇੰਟਰਨਲ ਮੈਮਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 10. ਐਕਸਟਰਨਲ/ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮੈਮਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਇੱਕ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 11. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਜਨਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਟੇਬਲ ਪੂਰਾ ਕਰੋ।

ਜਨਰੇਸ਼ਨ	ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਸਮਾਂ	ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਉਪਕਰਨ
ਪਹਿਲੀ ਜਨਰੇਸ਼ਨ		
ਦੂਜੀ ਜਨਰੇਸ਼ਨ		
ਤੀਸਰੀ ਜਨਰੇਸ਼ਨ		
ਚੌਥੀ ਜਨਰੇਸ਼ਨ		
ਪੰਜਵੀਂ ਜਨਰੇਸ਼ਨ		

ਚੰਨਵੇ ਵਿਸ਼ੇ

ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ
ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਈਂਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 90 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

ਨੋਟ:- ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ੳ) ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਈਂਗ ਅਤੇ

(ਅ) ਵਸਤੂ ਚਿਤਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 33-35 ਅੰਕ ਦੇ ਹੋਣਗੇ।

(ੲ) ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 22 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ - 1 (ਡਰਾਈਂਗ)

ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਈਂਗ

ਅੰਕ:33

(ੳ) ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਈਂਗ (ਜ਼ਰੂਰੀ)

1. ਬਹੁ-ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।
-ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਕ:11
2. ਛੋਹਤ ਰੇਖਾਵਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।
-ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਕ:11
3. ਚੱਕਰਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।
-ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਕ:11

ਭਾਗ - 2 (ਚਿੱਤਰਕਲਾ)

(ਅ) ਮਾਡਲ ਡਰਾਈਂਗ (Model Drawing) (ਵਸਤੂ ਚਿਤਰਣ) (ਜ਼ਰੂਰੀ)

ਅੰਕ:35

ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਕੇ ਚਿਤਰਣ ਕਰਨਾ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਆਇਤਾਕਾਰ ਜਾਂ ਵਰਗਾਕਾਰ। ਇਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੈਨਸਿਲ ਜਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਛਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ੲ) ਕਲਪਨਾਮਈ ਚਿੱਤਰਕਲਾ (Imaginative Drawing)

ਅੰਕ:22

1. (i) ਫਰੀਹੈਂਡ ਸਕੈਚਿੰਗ (Freehand Sketching) ਚਾਰਕੋਲ, ਪੈਨਸਲ, ਕਰੇਓਨ ਪੇਸਟਲ (Crayon Pastel), ਬੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਲਪਨਾਮਈ ਸਕੈਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।
- (ii) ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ (Freehand self expression):- ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ:-(1) ਪੂਜਾ ਕਰਦੀ ਇਸਤਰੀ (2) ਸਪੇਰਾ (3) ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦਾ ਮੁੰਡਾ (4) ਕਿਸਾਨ

- (iii) ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿਤਰਨ (Landscape Painting) ਜਿਵੇਂ:- ਨਦੀ, ਪਹਾੜ, ਦਰਖਤ, ਰਸਤਾ, ਘਰ, ਖੇਤ, ਝੋਪੜੀ, ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼।

2. ਆਕਾਰੀ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ (Figure Drawing)

ਅੰਕ:22

- (i) ਤੀਲੀ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਰਾਈਂਗ (Stick figure Drawing)
- (ii) ਕਾਰਟੂਨ ਡਰਾਈਂਗ (cartoon Drawing) ਹਾਸਰਸ/ਵਿਅੰਗ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਮਨੁੱਖੀ, ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਟੂਨ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।
- (iii) ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰੀ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਕੜ, ਮੋਰ, ਹਿਰਨ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣੇ ਸਿਖਾਏ ਜਾਣ।

3. ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਕਲਾ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ (Lettering & Poster Designing)

ਅੰਕ:22

- (i) ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਚਾਈ ਦੇ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੱਖਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਣੇ।

ਨੋਟ: ਉਰਦੂ ਮਾਧਿਅਮ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

- (ii) ਪੋਸਟਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ/ ਸੰਦੇਸ਼ ਚਿੱਤਰ : ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲ ਉਗਾਉ, ਸਾਇੰਸ ਮੇਲਾ, ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡਾਂ, ਖੂਨ ਦਾਨ ਕਰ, ਅਧਿਕ ਦੁੱਧ ਪੀਉ ਆਦਿ।

4. ਡਿਜ਼ਾਇਨ (Design)

ਅੰਕ:22

- (i) ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਆਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ। ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਗਾਕਾਰ (15 ਸੈ. ਮੀ.× 15 ਸੈ.ਮੀ.) ਜਾਂ ਆਇਤਾਕਾਰ (12 ਸੈ. ਮੀ.× 15 ਸੈ.ਮੀ.) ਆਕਾਰ ਦੇ ਤਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਜਿਉਮੈਟਰੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਧਾਰਨ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਭਰੇ ਜਾਣ।
- (ii) ਕੋਲਾਜ (Collage) ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ, ਜੋੜ ਕੇ , ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਕੇ ਰੰਗਦਾਰ ਕਾਗਜ਼ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਜਿਵੇਂ: ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੇ ਪੰਛੀ ਆਦਿ।
- (iii) ਸਟੈਂਸਲਿੰਗ(Stencilling): ਅੱਖਰਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ, ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਸਟੈਂਸਲ ਕੱਟਣੇ।

ਉਰਦੂ ਖਿਲੈਕਟਿਵ

Urdu Elective

Class:-VIII 2019-20

(خاکہ) STRUCTURE

M.M: 90

C.C.E:10

کتاب: دور پاس (NCERT)

وقت: ۳ گھنٹے

حصہ (الف)

I حصہ الف کے پہلے سوال میں اٹھارہ کثیر الانتخابی سوالات دیئے جائیں گے جن میں سے کسی ایک ٹھیک (✓)

کو چن کر لکھنا ہو گا ہر سوال کے لئے ایک نمبر دیا جائے گا۔ $1 \times 18 = 18$

حصہ (ب)

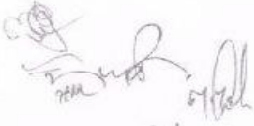
II حصہ ب 18 نمبر پر مشتمل ہو گا۔ جس میں مذکور منونٹ، واحد جمع، متضاد الفاظ، جملے بناؤ میں سے کوئی تین سوال ۵-۵ نمبر کے نصابی کتاب میں سے ڈالے جائیں گے۔ اور کس نے کس سے کہا ملا کر لکھنا یا ترتیب درست کرنا میں سے کوئی ایک سوال ۳ نمبر کا دیا جائے گا۔

حصہ (ج)

III سوال نمبر ۳ میں خالی جگہ پر کرنا ۵ نمبر۔

IV دیئے گئے الفاظ کے معنی سات میں سے کوئی پانچ کرنے ہوں گے۔ اس سوال کے ۵ نمبر ہوں گے۔

V سوال نمبر ۵ میں نصابی کتاب میں شامل اسباق میں سے ۹ سوالات دیئے جائیں گے جن میں کوئی چھ سوالات کرنے ہوں گے ہر سوال کے لئے ۲ نمبر دیئے جائیں گے کل نمبر ۱۲۔

1

As:

حصہ (د)

VI سوال نمبر ۶ میں بیماری، ضروری کام، جرمانہ معافی، فیس معافی میں کوئی دو درخواست دی جائیں گی ان میں سے کوئی ایک کرنی ہوگی۔ اس کے نمبر دیئے جائیں گے۔

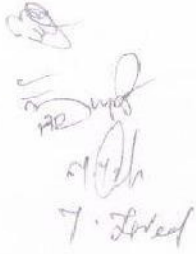
VII سوال نمبر ۷ مضمون میر استاد، میر اسکول، میر دوست، حضرت محمد اور گردناتک دیوبند میں سے کوئی تین عنوانات دیئے جائیں گے ان میں کسی ایک عنوان پر مضمون لکھنا ہوگا۔ اس کے ۱۰ نمبر دیئے جائیں گے۔

VIII نصابی کتاب میں سے سابقے لاسفٹے، جوڑے ملانا، میں سے (کوئی ایک) اور (نا، بے، وان، دار لگا کر لفظ بنانا۔ اس کے ۵ نمبر دیئے جائیں گے۔

حصہ (و)

IX حصہ (و) گرامر، اسم، صفت، فعل، ضمیر میں سے کوئی دو اقسام دی جائیں گی جن میں سے کوئی ایک کرنا ہوگا۔ اس کے ۶ نمبر دیئے جائیں گے۔

X اس سوال میں املاد درست کرنا یا خوش خط لکھنا میں سے کوئی ایک سوال کرنا ہوگا جس کے ۳ نمبر دیئے جائیں گے۔

7. 12. 2021

داخلي (CCE) نمبر 10 کی تقسیم

ٹیم ورک Team Work	اخلاقیات Morality	تعاون و رویہ Behavior	کلاس میں Class شمولیت Participation	نوٹ بک Note Book	حاضری Attendance
1	1	2	2	2	2

5
2
7/2
A

विषय :संस्कृत
कक्षा :आठवीं

समय: 3घण्टे

कुल अंक: 90
सी. सी. ई: 10

प्रश्न- पत्र की रूप रेखा (2019-20)

भाग = क(पाठ्य पुस्तक से)

- 1 तीन गद्यांश दिए जाएं जिनमें से दो का अनुवाद हिन्दी या पंजाबी में करने को कहा जाए । 5x2=10
- 2 तीन पद्य दिए जाएं जिनमें से दो का अर्थ हिन्दी या पंजाबी में लिखने को कहा जाए। 5x2=10
- 3 पाठों के अभ्यासों में से आठ प्रश्न हिन्दी में पूछे जाएं , जिनमें से पाँच का उत्तर हिन्दी में लिखने को कहा जाए । 5x2=10
- 4 मिलान के लिए सूक्तय भाग से पाँच वाक्य दिए जाएंगे ।सही वाक्यों का मिलान करने के लिए कहा जाएगा । 5x1=5
- 5 पाठों के अभ्यासों में से सात संस्कृत शब्द दिए जाएं जिनमें से पाँच शब्दों का हिन्दी में अर्थ लिखने को कहा जाए ।
अथवा
पाठ्य पुस्तक में से नैतिक शिक्षाप्रद दो कहानियां देकर किसी एक कहानी का सार हिन्दी में लिखने को कहा जाए । 5x1=5
- 6 पुस्तक के अभ्यासों में से रिक्त - स्थानों की पूर्ति सम्बन्धित सात प्रश्न पूछे जाएं जिनमें से पाँच उचित शब्द चुनकर रिक्त- स्थानों की पूर्ति करने को कहा जाए। 5x1=5

भाग=ख (व्याकरण भाग)

- 7 (क)पाठ्यक्रम में दिए गये शब्द रूपों में चार शब्द रूप देकर दो शब्द रूपों को सभी विभक्तियों में लिखने को कहा जाए । **2x2½=5**
- (ख) पाठ्यक्रम में दिए गये धातु रूपों में से सात धातुओं के रूप किसी भी लकार के तीनों पुरुषों के तीनों वचनों में पूछे जाएं जिनमें से केवल पाँच धातुओं के रूप लिखने हो। **5x2=10**
- (ग)पाठ्यक्रम में दिए गये संख्यवाची शब्दों में से सात शब्द देकर पाँच को संस्कृत में लिखने के लिए कहा जाए ।(केवल प्रथमा विभक्ति) **5x1=5**
- 8 (क)पाठ्य पुस्तक में आए अव्ययों में से सात अव्यय देकर पाँच को वाक्यों में प्रयोग करने के लिए कहा जाए । **5x1=5**
- (ख) पाठ्यक्रम में दी गई सन्धियों में से सात शब्द सन्धि / सन्धिविच्छेद के लिए दिये जाएं जिनमें से किन्हीं पाँच शब्दों के उत्तर लिखने को कहा जाए।(केवल यण और अयादि सन्धि से) **5x1=5**
- (ग)निर्धारित धातुओं के साथ क्त्वा प्रत्यय लगाने के लिए सात धातुएं दी जाएं, जिनमें से पाँच धातुओं के साथ क्त्वा प्रत्यय लगाने को कहा जाए । **5x1 =5**
- (घ) पाठ्य पुस्तक में आए स्त्री प्रत्यय में से सात प्रत्यय देकर पाँच को स्त्री प्रत्यय में प्रयोग करने के लिए कहा जाए।(केवल आ और ई का प्रयोग) **5x1=5**
- 9 पुस्तक के अभ्यासों में से सरल हिन्दी के 8 वाक्य दिए जाएं जिनमें से पाँच वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद करने को कहा जाए । **5x1=5**

निर्धारित पाठ्य पुस्तक : संस्कृत पुस्तक –8

पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा प्रकाशित ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਸਮਾਂ : 2½ ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ : 50 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ. 10 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ.100 ਅੰਕ

ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਭਾਗ - ਓ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਹਾਂ/ਨਾਂ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੇ ਜਾਂ ਠੀਕ/ਗਲਤ ਜਾਂ ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ - ਅ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 7 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ - ਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 13 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16 ਅਤੇ 17 ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੇਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੇਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਗ - ਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 18 ਤੋਂ 19 ਤੱਕ ਛੇ-ਛੇ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪੰਜ-ਛੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੇਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੇਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 19 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

ਸੈਕਸ਼ਨ	ਪਾਠ ਨੰਬਰ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	6 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਜੇੜ
ਓ	1, 2, 3, 4, 5	3	3	2	1	23 ਅੰਕ
ਅ	6, 7, 8, 9, 10, 11	3	3	3	1	27 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ		6	6	5	2	19
ਕੁੱਲ ਅੰਕ		6	12	20	12	50

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਪਾਠ 1 : ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ

ਭੂਮੀ ਕੀ ਹੈ? ਭੂਮੀ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਗੁਣ। ਰੇਤਲੀਆਂ, ਚੀਕਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਲਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ। ਸੋਮ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਢੰਗ।

ਪਾਠ 2 : ਪਨੀਰੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਲਾਭ। ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਪਾਠ 3 : ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ- ਜ਼ਰੀਬ , ਸ਼ਿਜਰਾ , ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ, ਮੁਰੱਬਾਬੰਦੀ, ਗੋਸ਼ਵਾਰਾ, ਇੰਤਕਾਲ, ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ, ਤਕਸੀਮ, ਗਿਰਦਾਵਰੀ, ਦਰਸਤੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ, ਠੋਕਾ, ਰਹਿਣ, ਖਰਾਬਾ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਭੂਮੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਪੈਮਾਨੇ।

ਪਾਠ 4 : ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ

ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਰਵਾਇਤੀ ਊਰਜਾ ਸੋਮੇ, ਮਹੱਤਤਾ। ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ-ਸੋਲਰ ਡਰਾਇਰ, ਸੋਲਰ ਕੁੱਕਰ, ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਹੀਟਰ, ਸੋਲਰ ਲਾਲਟੈਣ, ਸੋਲਰ ਹੋਮ ਲਾਈਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ, ਸੋਲਰ ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟ, ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਪੰਪ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।

ਪਾਠ 5 : ਖੁੰਬਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ

ਖੁੰਬਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾਕੀ ਮਹੱਤਵ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁੰਬਾਂ ਉਗਾਉਣਾ, ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ, ਪੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕਰਨਾ।

ਪਾਠ 6 : ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ

ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ, ਕਿਸਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ, ਕਟੁੰਬ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਰ ਦੀ ਵੰਡ। ਮੌਸਮੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ।

ਪਾਠ 7 : ਬਹੁ-ਭਾਂਡੀ ਖੇਤੀ

ਬਹੁ-ਫਸਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਲੋੜ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ- ਖੇਤੀ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ ਅਪਣਾਉਣਾ।

ਪਾਠ 8 : ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ

ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਲੋੜ ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ। ਜੈਵਿਕ ਮਿਆਰ , ਜੈਵਿਕ ਫਸਲਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ, ਜੈਵਿਕ ਤਸਦੀਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ।

ਪਾਠ 9 : ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ

ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। ਟਰੈਕਟਰ, ਕੰਬਾਈਨ ਹਾਰਵੈਸਟਰ, ਕਲਟੀਵੇਟਰ, ਤਵੀਆਂ, ਸੀਡ ਡਰਿੱਲ ਆਦਿ ਦੀ ਸਾਂਭ- ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ।

ਪਾਠ 10 ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ

ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ, ਸਾਂਭ- ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੁਕਤੇ-ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤੁਫਾਈ, ਡੱਬਾਬੰਦੀ, ਸਟੋਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ। ਫਲ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਸਰੱਖਿਅਤ ਤਰੀਕੇ।

ਪਾਠ 11: ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਅਚਾਰ , ਮੁਰੱਬੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਬਤ ਬਣਾਉਣਾ

ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦਾ ਭਵਿੱਖ। ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਅਚਾਰ ਮੁਰੱਬਾ, ਸ਼ਰਬਤ, ਕੈਚਅੱਪ ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣਾ।

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਸਮਾਂ: 2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 40

- ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਯੋਗ/ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਯੋਗ/ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 10+10 ਅੰਕ
- ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ 5 ਅੰਕ
- ਸੈਂਪਲ ਫਾਈਲ, ਚਾਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ 5 ਅੰਕ
- ਬੀਜਾਂ, ਖਾਦਾ, ਫਲਾਂ, ਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ। 5 ਅੰਕ

ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਚੀਕਣੀ, ਰੇਤਲੀ ਅਤੇ ਮੈਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ।
2. ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਨਵੇਂ ਪੌਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ -ਕਲਮ,ਪਿਉਂਣ, ਦਾਬ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।
3. ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਫਰਦ ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਭੂਮੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟ www.plrs.org.in ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਖਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।
4. ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਉਰਜਾ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਸੂਰਜੀ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
5. ਕਿਸੇ ਖੁੰਬਾਂ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖੁੰਬਾਂ ਉਗਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਖੁੰਬਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ।
6. ਕਿਸੇ ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ ਫਾਰਮ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ, ਸਾਜੋ-ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
7. ਖੇਤੀ ਸਹਿਯੋਗ ਪੰਦੇ- ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ, ਮੱਛੀ ਫਾਰਮ, ਖਰਗੋਸ਼ ਫਾਰਮ, ਸੂਬ ਫਾਰਮ ਆਦਿ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ।
8. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ-ਮੁਕਤ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ।
9. ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ।
10. ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਤੋਂ ਅਚਾਰ, ਸ਼ਰਬਤ, ਮਰੱਥਾ ਅਤ। ਚੱਟਨੀ ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ।
11. ਬਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸਬੀਆਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ
ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ (ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 90 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਫਾਈਲ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ----- 15 ਅੰਕ
2. ਸਕੀਮ ਵਰਕ ----- 15 ਅੰਕ
3. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 4 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ
4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 2 ਅਤੇ 6 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ
5. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 5 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ
6. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 7 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ

ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵੰਡ ਆਪ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਚੱਦਰ ਸਿਲਾਈ (Run & fell seam) ਗੁੰਮ ਸਿਲਾਈ, ਚੋਰ ਸਿਲਾਈ (French seam) ਚੋਣਾਂ, ਸਾਦਾ ਪਲੀਟ, ਬਾਕਸ ਪਲੀਟ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਹੱਥ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
2. ਕਾਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫੈਂਸੀ ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ। ਜਿੱਪ ਵੈਲਕਰੋ (Velcro) ਟੇਪ ਲਗਾਉਣਾ, ਚੋਣਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣ ਦੇ (Gathers into a band) ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
3. ਸਾਦਾ ਟਾਕੀ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
4. ਗੁੰਮ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦਾ ਕਵਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
5. ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਫੈਂਸੀ ਬੈਗ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਿੱਪ ਜਾਂ ਵੈਲਕਰੋ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਜੇਬ ਲਾਉਣਾ।
6. ਚੁਣਟਾਂ ਜਾਂ ਪਲੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਸਕੱਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
7. ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਦਾ ਪਜਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਨੋਟ:- ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪ ਕਰਕੇ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਸੈਂਪਲ ਬੁੱਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸਿੱਖੇ ਸਾਰੇ ਸੈਂਪਲ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ
ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 40 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 21 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਭਾਗ ਸਾਰੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਸੱਤ (7) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1 ਤੋਂ 7) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ/ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। $7 \times 1 = 7$

ਭਾਗ-II ਵਿੱਚ ਨੌਂ (9) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (8 ਤੋਂ 16) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਛੇ (6) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। $6 \times 3 = 18$

ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਪੰਜ (5) ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (17 ਤੋਂ 21) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ (3) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। $3 \times 5 = 15$

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਨਿੱਜੀ ਦੇਖਭਾਲ: ਭੋਜਨ, ਸਾਬਣ, ਤੇਲ, ਕਰੀਮ ਪਾਊਡਰ ਅਤੇ ਠੀਕ ਤਰਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।
2. ਨਿਯਮ ਵੱਧ ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸਟਾਚਾਰ।
3. ਭੋਜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।
4. ਭਾਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੇਜ਼ ਲਗਾਉਣਾ।
5. ਭੋਜਨ ਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ।
6. ਕਾਰਜਾਤਮਿਕ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਚੋਣ।
7. ਘਰੇਲੂ ਕੀੜੇ ਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਜੰਤੂ ਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।
8. ਗਰਮ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਣਾ, ਸੂਤੀ ਅਤੇ ਗਰਮ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣਾ
9. ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ-ਜਲਣਾ, ਲੁੱ ਲੱਗਣਾ, ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਵਗਣਾ, ਝਰੀਟਾਂ, ਡੁੱਬਣਾ ਆਦਿ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ।

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਨੋਟ ਬੁੱਕ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ -----10 ਅੰਕ
 2. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 1,2,3 ਅਤੇ 4 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਕਵਾਨ-----10 ਅੰਕ
 3. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 5 ਅਤੇ 6 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ -----10 ਅੰਕ
 4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ:7,8 ਅਤੇ 9 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ -----10 ਅੰਕ
 5. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ:10 ਅਤੇ 11 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ -----10 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵੰਡ ਆਪ ਕਰੇਗਾ।**

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਅੰਡਾ ਪਕਾਉਣਾ -ਤਲਣਾ ,ਪੋਚਿੰਗ (ਅੰਡੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਕਾਉਣਾ) ਭੁਰਜੀ ਤੇ ਆਮਲੇਟ ਬਣਾਉਣਾ (ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ)
2. ਸ਼ਬਜੀਆਂ, ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਸੂਪ ਬਣਾਉਣਾ
3. ਪਨੀਰ, ਕਸਟਰਡ, ਦਹੀ ਅਤੇ ਰਾਇਤੇ ਬਣਾਉਣੇ
4. ਫੁਲਕਾ ਅਤੇ ਪਰੌਠਾ ਬਣਾਉਣਾ
5. ਉਨੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਣਾ।
6. ਘਾਹ, ਖੂਨ, ਸਿਆਹੀ ਅਤੇ ਬਿਧਿਆਈ ਦੇ ਦਾਗ ਉਤਾਰਨਾ
7. ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਾਦੀ ਸਿਉਣ ਅਤੇ ਫਰੈਂਚ ਸਿਉਣ ਬਣਾਉਣੀ।
8. ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਾਜ ਬਨਾਉਣਾ, ਸਾਦਾ ਟਿੱਚ ਬਟਨ, ਹੁੱਕ ਅਤੇ ਆਈ ਲਾਉਣਾ।
9. ਕੱਚਾ, ਉਲੇੜੀ, ਬਖੀਆ ਅਤੇ ਕਾਂਥਾ ਵਰਕ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗੀ ਵਸਤੂ ਬਣਾਉਣੀ।
10. ਲੇਜ਼ੀ ਡੇਜ਼ੀ ,ਚੇਨ ਸਟਿਚ,ਡੰਡੀ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਦੋ ਰੁਮਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
11. ਉੱਨ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈਆਂ ਨਾਲ ਬੁਣਾਈ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

ਜਾਂ

ਕੋਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪ ਦੀ ਕੋਟੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।

ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ, 6-7-8 (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ)

**ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ
ਨੀਡਲ ਵਰਕ (ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਯੋਗੀ)**

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 90 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਫਾਈਲ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ----- 15 ਅੰਕ
2. ਸਕੀਮ ਵਰਕ ----- 15 ਅੰਕ
3. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 3 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ
4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 2 ਅਤੇ 4 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ
5. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 6 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ
6. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 5 ਅਤੇ 7 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ----- 15 ਅੰਕ

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਚੋਪ ਸਟਿਚ ,ਸਾਟਨ ਸਟਿਚ, ਸ਼ੇਡ ਵਰਕ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ।
2. ਬੰਬਲ ਟਾਂਕਾ, ਦੂਹਰੀ ਤਾਰਕਸ਼ੀ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਕੰਮ, ਫੁਲਕਾਰੀ ਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।
3. ਸਮੋਕਿੰਗ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।
4. ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਕਰਕੇ ਛੋਟਾ ਪਰਸ ਬਣਾਉਣਾ।
5. ਉੱਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਕਰੋਸ਼ੀਏ ਨਾਲ ਟੋਪੀ /ਮਫਲਰ/ਨੈਪਕਿਨ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣਾ।
6. ਇਸ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਦੋ ਟਾਂਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਕੁਸ਼ਨ ਕਵਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
7. ਸਲਾਈਆਂ ਨਾਲ ਟੋਪੀ ਅਤੇ ਬੂਟ ਬਣਾਉਣੇ ਜਾਂ ਪੰਜ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

ਨੋਟ: ਛੇਂਵੀ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸਿੱਖੇ ਸਿਲਾਈ ,ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਬੁਣਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਂਪਲ ਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਸੈਂਪਲ ਬੁੱਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ
ਸੰਗੀਤ (ਗਾਇਨ)

ਸਮਾਂ ਲਿਖਤੀ -3 ਘੰਟੇ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ:20 ਮਿੰਟ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ)

ਲਿਖਤੀ:-40 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ :- 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. :-10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ :-100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 23 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 9 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-9) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **9×1=9 ਅੰਕ**

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 10 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 10-19) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **7×3=21 ਅੰਕ**

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 20-23) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **5×2=10 ਅੰਕ**

ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ - ਓ	ਭਾਗ - ਅ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	9	5	4	9
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	10	6	4	21
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	4	2	2	10
ਕੁੱਲ		23	13	10	40

ਪਰਚਾ ਏ-ਲਿਖਤੀ
ਭਾਗ-ਓ

1. ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ(ਅੰਤਰ,ਸ਼ਾੜਵ,ਸੰਪੁਰਨ),ਤੇ ਉਪਜਾਤੀਆਂ
2. ਥਾਟ,ਥਾਟ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੇ ਦਸ ਥਾਟ

3. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ- ਮਾਤਰਾ,ਸਮ,ਵਿਭਾਗ, ਤਾਲੀ,ਖਾਲੀ, ਆਵਰਤਨ
4. ਗਾਇਕ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਅੰਗੁਣ
5. ਜੀਵਨੀ- ਪੰਡਿਤ ਦਲੀਪ ਚੰਦਰ ਬੇਦੀ
6. ਤਾਨਪੁਰੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
7. ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੀ ਸਵਰ ਲਿਪੀ

ਭਾਗ-ਅ

1. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਭੈਰਵੀ, ਖਮਾਜ਼ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ
2. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਝਪਤਾਲ ਅਤੇ ਇਕਤਾਲ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ
3. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦਸ਼ ਦੀ ਸੁਰਲਿਪੀ
4. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਤਾਲ ਲਿਪੀ।

ਪਰਚਾ-ਬੀ ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਭਾਗ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

1. ਸ਼ੁਧ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ
2. ਛੇਵੀਂ ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ 1●

ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

- (ੳ) ਅਰੋਹ: ਸਾਰੇ ਸਾਰੇਗਾ,.....
 ਅਵਰੋਹ:ਸਾਂਨੀ ਸਾਂਨੀਧਾ.....
- (ਅ) ਅਰੋਹ: ਸਾਰੇ, ਸਾਰੇ ,ਗਾਮਾ.....
 ਅਵਰੋਹ:ਸਾਂਨੀ, ਸਾਨੀ ਧਾਪਾ.....
- (ੲ) ਅਰੋਹ: ਰੇਸਾ, ਗਾਰੇ,ਮਾਗਾ.....
 ਅਵਰੋਹ:ਨੀਸਾਂ, ਧਾ ਨੀ, ਪਾ ਧਾ.....
- (ਸ) ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਗਾ ਰੇ ਸਾ, ਰੇਗਾ ਰੇ ਮਾ ਗਾ ਰੇ
- (ਹ) ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧਾ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਧਾ ਨੀ ਪਾ ਧਾ ਨੀ.....

3. ਭੈਰਵੀ ਅਤੇ ਖਮਾਜ਼ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ, ਸਧਾਰਨ ਅਲਾਪ ਅਤੇ ਤਾਨਾਂ ਸਮੇਤ।
4. ਝਪਤਾਲ ਅਤੇ ਇਕਤਾਲ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਗਾਇਨ(ਪੰਜਾਬੀ) ਮਿਡਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ
2. ਗਾਇਨ(ਹਿੰਦੀ) ਮਿਡਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ ਸੰਗੀਤ ਵਾਦਨ

ਸਮਾਂ ਲਿਖਤੀ -3 ਘੰਟੇ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 20 ਮਿੰਟ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ)

ਲਿਖਤੀ :-40 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ :- 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. :-10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ :-100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 23 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 9 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-9) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 9×1=9 ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 10 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 10-19) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 7×3=21 ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 20-23) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 5×2=10 ਅੰਕ

ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ - ਓ	ਭਾਗ - ਅ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	9	5	4	9
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	10	6	4	21
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	4	2	2	10
ਕੁੱਲ		23	13	10	40

ਪਰਚਾ ਏ-ਲਿਖਤੀ (ਪਾਠਕ੍ਰਮ)

ਭਾਗ-ਓ

1. ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ(ਅੰੜਵ,ਸ਼ਾੜਵ,ਸੰਪੁਰਨ),ਤੇ ਉਪਜਾਤੀਆਂ
2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ- ਮਾਤਰਾ,ਸਮ,ਵਿਭਾਗ, ਤਾਲੀ,ਖਾਲੀ, ਆਵਰਤਨ

3. ਵਾਦਕ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ
4. ਥਾਟ,ਥਾਟ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਭਾਤਖੰਡੇ ਪਧਤੀ ਦੇ ਦਸ ਥਾਟ
5. ਜੀਵਨੀ ਪੰਡਿਤ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਜੀ
6. ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੀ ਸਵਰ ਲਿਪੀ
7. ਸਿਤਾਰ,ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅੰਗ ਵਰਣਨ

ਭਾਗ-ਅ

1. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਭੈਰਵੀ, ਖਮਾਜ਼ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ
2. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ (ਝਪਤਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕਤਾਲ) ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ
3. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਗ ਦੀ ਸੁਰਲਿਪੀ
4. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਤਾਲ ਲਿਪੀ।

ਪਰਚਾ-ਬੀ ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਭਾਗੋ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

1. ਸੁਧ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ
2. ਛੇਵੀਂ ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ 10 ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

(ੳ)ਅਰੋਹ: ਸਾਰੇ ਸਾਰੇਗਾ,.....

ਅਵਰੋਹ:ਸਾਂਨੀ ਸਾਂਨੀਧਾ

(ਅ)ਅਰੋਹ: ਸਾਰੇ, ਸਾਰੇ ,ਗਾਮਾ.....

ਅਵਰੋਹ:ਸਾਂਨੀ, ਸਾਨੀ ਧਾਪਾ

(ੲ) ਅਰੋਹ: ਰੇਸਾ, ਗਾਰੇ,ਮਾਗਾ

ਅਵਰੋਹ:ਨੀਸਾਂ, ਧਾ ਨੀ, ਪਾ ਧਾ

(ਸ) ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਗਾ ਰੇ ਸਾ, ਰੇਗਾ ਰੇ ਮਾ ਗਾ ਰੇ

(ਹ) ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧਾ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਧਾ ਨੀ ਪਾ ਧਾ ਨੀ.....

3. ਭੈਰਵੀ ਅਤੇ ਖਮਾਜ਼ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰੁੱਤ ਜਾ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਸਧਾਰਨ ਅਲਾਪ ਅਤੇ ਤੋੜਿਆ ਸਮੇਤ।
4. ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੁਨ।
5. ਝਪਤਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਵਾਦਨ(ਪੰਜਾਬੀ) ਮਿਡਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ
2. ਵਾਦਨ(ਹਿੰਦੀ) ਮਿਡਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ- ਅੱਠਵੀਂ
ਨਿੱਤ (ਭਾਂਸ)
ਪਰਚਾ ਏ-ਲਿਖਤੀ

ਸਮਾਂ ਲਿਖਤੀ -3 ਘੰਟੇ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 20 ਮਿੰਟ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ)

ਲਿਖਤੀ :-40 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ :- 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. :-10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ :-100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 23 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 9 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-9) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **9×1=9 ਅੰਕ**

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 10 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 10-19) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **7×3=21 ਅੰਕ**

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 20-23) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **5×2=10 ਅੰਕ**

ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ - ਓ	ਭਾਗ - ਅ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	9	5	4	9
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	10	6	4	21
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	4	2	2	10
ਕੁੱਲ		23	13	10	40

ਭਾਗ-ਓ

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ:
 - (ੳ) ਨਿੱਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ
 - (ਅ) ਕੱਥਕ ਨਿੱਤ ਦੀ ਵੇਸ਼ਭੂਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
 - (ੲ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ; ਲੈਅ, ਮਾਤਰਾ, ਸਮ, ਤਾਲੀ, ਖਾਲੀ, ਤਤਕਾਰ, ਸਲਾਮੀ, ਆਮਦ, ਕਵਿਤ

(ਸ) ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

(ਹ) ਇੱਕ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਗਿਆਨ

(ਕ) ਜੀਵਨੀ: ਦਮਯੰਤੀ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਿਰਜੂ ਮਹਾਰਾਜ

ਭਾਗ-ਅ

1. ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ, ਇੱਕ ਤਾਲ, ਕਹਿਰਵਾ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ।
2. ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਝਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਰ, ਤੋੜੇ, ਆਮਦ, ਸਲਾਮੀ, ਕਵਿੱਤ, ਪਰਨ ਚੱਕਰਦਾਰ ਨੂੰ ਲਿਪੀਬਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।
3. ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ।

ਪਰਚਾ-ਬੀ

ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਭਾਗ

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਝਪਤਾਲ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ :
 - (ੳ) ਤਤਕਾਰ
 - (ਅ) ਤੋੜੇ
 - (ੲ) ਆਮਦ
 - (ਹ) ਕਵਿੱਤ
 - (ਕ) ਪਰਨ
 - (ਖ) ਚੱਕਰਦਾਰ
2. ਗਤ ਨਿਕਾਸ਼
3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ:
 - (ੳ) ਤਿੰਨ ਤਾਲ
 - (ਅ) ਝਪਤਾਲ
 - (ੲ) ਕਹਿਰਵਾ
 - (ਹ) ਦਾਦਰਾ
4. ਹਸਤ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
5. ਲੋਕ ਨ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਕਲਾ ਸਿੱਖਿਆ (Practical Art Education)

ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਛੇਵੀਂ, ਸੱਤਵੀਂ, ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਤਰਖਾਣਾ ਕੰਮ ਮੈਟਲ ਫਿਟਿੰਗ ਟ੍ਰੇਡ ਅਤੇ (ੳ) ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੰਮ (ਅ) ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(1) ਛੇਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਕ੍ਰਮ	ਵਿਸ਼ਾ	ਲਿਖਤੀ (ਸਿਧਾਂਤਕ ਹਦਾਇਤਾ)	ਪ੍ਰਯੋਗੀ (ਅਮਲੀ ਅਭਿਆਸ)
	1	ਤਰਖਾਣਾ ਕੰਮ	1,2,3,4,5	1,2,3,4,
	2	ਤਰਖਾਣਾ ਕੰਮ	6,7,8,9	5,6
(2) ਸੱਤਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ	1	ਮੈਟਲ ਫਿਟਿੰਗ	1	1,2,3
	2	ਮੈਟਲ ਫਿਟਿੰਗ	2	4,5
(3) ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ	1	(ੳ) ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੰਮ	1,2,3,4	1,2,3
	2	” ”	5,6	4
	1	(ਅ) ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਕੰਮ	1,2,3	1,2,3,4
	2	” ”	4,5	5,6,7